

Anul XIII
22 (422)
Sâmbătă
30 mai
1970
8 pagini
1 leu

Luceafărul

Săptămânal editat de Uniunea Scriitorilor
din Republica Socialistă România

Proletari din toate țările, uniți-vă!

Sus. Un soldat și un student — imaginea speranței în sfârșitul digului nou pro Dunării. Jos: La dig în aceste zile — o Dunăre învinsă — va fi din nou o noapte.

În lotca 1191 — povestea unui sat ucis

Marti, 26 mai, am coborît de la Brăila la Galați, pe Dunăre, apoi, îngrămădiți într-un microbuș al Antrepozițiilor Frigorifice Săndrești, am traversat marea oraș moldovean, exact prin locurile unde în adolescență mi-am tot piciorărit până la genunchi (Strada Brăilei, strada Bucureștii noi, strada Cimpului, Tiglina), am forțat șoseaua înecată la Movileni și am răbit la Harboș, peste podul Siretului, în malul lui dinspre Brăila — întinderea jefuită de revărsări. Inginerul Constantin Hanciu din M.I.A. — „stau de zece zile între apele răsturnate” —, răgușit de ploii — în tinerețe a cîntat în Corul Operei, nu mîncă înghețată, nu bea apă rece, trebuia „să fie mereu în voce”, seara cînta, soldat în Aida sau mușcă în Boris Godunov și dimineața se pregătea să devină inginer, specialist în instalații de frig — răgușit de drumuri, ne-a împins în marginea apelor și: „uite, Tuțulanule, trei reporteri, trebuie să-i cărim cu lotele la Vădeni și la Brăila”. Și inginerul Tuțianu telefonează după lotci — împrejur o sută de oameni lucrează la digul care apără fabrica — apoi trece lîngă noi, epuizat. „De zece zile stau aici, am demontat motoarele, am evacuat carnea, dorm pe o plută, trebuie să fii pregătit. Cînd a rupt Siretul la Cotu Lung și-a năvălit în Vădeni... cit era ora 7... ora 2 noaptea, și-nții au înecat

Fănuș NEAGU

(Continuare în pag. 4)

cronica pietonului

A doua vîrstă

Cînd apele se vor fi retras în albiile lor, din care niciodată nu ne-am fi închipuit că vor sări cu atîta violență, ca după cu somn prea lung, peste cota admisă în realitate, cum te trezești bezmetic, sărind drept în picioare, fără a avea prea clar în minte scopul trezirii... Cînd malurile apelor, atît de frumos și de fîhînt înverzite, pe care am spus povești și am aprins focuri, cu ochii în unda lor trecătoare, liniștind atîta, își vor preciza iar liniile, între albastrul senin al cerului și limpezimea curgerii, numărîtoarea sentimentală a anilor, cel pușin pentru cîva timp de aici înainte, se va face în raport cu visul lung și urît al apelor...

Oricît de mari ar fi pagubele, și ele sînt, victoria morală, de necalculat în esență, în semnificația ei, acoperă larg pierderile. Dacă mișcarea de solidaritate, atît de puternică, atît de profundă, în mijlocul restrîștii, și-a arătat întreaga ei capacitate sufletească, de rezistență, sacrificiu, generozitate, nimic nu va mai sta înaintea efortului de refacere, chibzuit, controlabil, uman față de proba irațională a urgii.

La anul, pe lîngă vîrstă pe care o avem fiecare, vom putea declara, ocazional vîrstă a noastră, de rîndușci, de la potop, de la potopul măsuraț cu noi — și învins.

CANDID

O bucată de pîine din Insula mare a Brăilei

in fiecare săptămînă
marin preda
răspunde la o întrebare

— Ce lucruri ați văzut la Sighișoara, la Galați și la Brăila? Ce idei vedeți în aceste lucruri?

Există realități care mișcă din locul lor lucruri și idei pe care niciodată nu mai ajungem să le contemplăm ca înainte sau să le gîndim ca pînă atunci. Date fiind aceste mutații, literatura trebuie să facă un efort de acomodare. Care va fi el? Mi-am pus tot timpul această întrebare la Sighișoara. În timp ce vizitam distrusa stradă a Clujului și în timp ce vasul-amfibie mă ducea pe deasupra satului înecat Vădenii, de lîngă Brăila. Mă aflu pe cheul portului Galați. Apa este la doi pași. Digul format din nisip, crengi de copaci și saci cu pămînt, îmi dă sentimentul că totul s-a aranjat. Forțata din gara fluvială este cea obișnuită. Aproape de intrare îmi atrage atenția o femeie cu un copil în brațe. Este bine îmbrăcată, iar copilul arată sănătos. Numai fața femeii seamănă cu a celor care s-au ridicat după o mare febră. Buzele arse, nările spuzite, ochii pușin albiți. Fără cuvinte multe, spune

Absurdul

Oamenii sînt încrezători. Ei știu că soarele-i soare și că nu se poate transforma peste noapte (sau peste zi) într-o portocală putredă, într-o mizerabilă lampă afumată sau într-o bubă. El sunt legați de pămîntul în care dorm înaintașii lor, și nu pot accepta ideea că tîntirimele — statornicia, legătura lor de rădăcini împletite cu viața le-a dăruit viață — pot fi mutate sau nimicite de o toamnă monstruoasă a Naturii.

Cînd ceea ce părea de neclintit, ca steaua polară, se clatină, apare Absurdul. El te obligă să accepți ideea că poți să te odihnești foarte comod pe un scaun care este făcut din trei picioare, dintre care unul (mai lung) de apă. El te mai obliguiește să fii desemnat la gîndul că pe acest perete, unde se aflau de două sau trei sute de ani, ramele cuprinzînd chipurile penatilor și larilor familiei, nu se mai află nimic — doar o pată mai deschisă. Zidurile care au fost înălțate din piatră sau din cărămizi solide și al căror rost era să te apere și să-ți ocrotească somnul și visele, te izbesc, prăbușindu-se, de parcă ar fi dușmanii vii.

Multe din așa zisele temeinicii s-au spulberat ca făina orbului.

Absurdul...

*

Am văzut, alaltăieri, în gara fluvială Brăila, două tinere femei de la țară, cărora Absurdul le nimicișe totul.

Ele izbutiseră să salveze de năpastă, un scaun, un geamantan mic și ros, o pernă și două lădițe care, în loc de capac, erau acoperite cu un fel de tifon.

Din lădițe se auzeau un fel de piuituri. M-am aplecat, am privit: pui de găină.

Ascultam aceste vietăți de lumină, și, din cînd în cînd, îmi azvirleam privirile spre apele Dunării în creștere.

...Puii vor crește, totuși, mari.

Eugen JEBELEANU

Dacă un metru de pămînt ar ceda

La Mărașu, în punctul cel mai de sud al Insulei Mari, Dunărea va atinge peste cîteva zile cota maximă. Atunci, dacă prevederile se confirmă, apele vor fi la nivelul digului de pămînt, lung de 156 de km care protejează zece de mii de hectare arabile. Cînd șalupa se apropie de debarcaderul de lîngă Mărașu, vezi imensitatea plană a cîmpiei, pînă departe în zare, cu doi metri mai jos decît nivelul apei. O Olandă verde și neagră, traversată de canale de irigație și de dișuri interioare, colorată de culturile de porumb și de floarea-soarelui, de micile sate și ferme, de ochiurile de apă stătută, care așteaptă de o săptămînă, de două săptămîni, să scadă nivelul Dunării. Digul împrejmuitoare ține piept uriașei cantități de apă care, dacă un singur metru de pămînt ar ceda, s-ar năpusti ca un torent inspăimîntător asupra insulei. În cîteva locuri, mai ales, apele rod lent la temelia barajului. Privești în jos, în adîncul întunecat, și nu știi, dacă nu cumva, chiar sub picioarele tale, rezistența pămîntului a atins limita. În aceste locuri, se desfășoară, de zile și nopți, o luptă dură, nespectaculoasă, ascunsă, între pămînt și apă. Oamenii... Oamenii încearcă să mențină intact inelul care apără insula. Știi, în majoritate, tineri, sub douăzeci de ani, muncitori, soldați în termen, studenți, părâni, pescari. Cînd șalupa care ne aducea pe insulă s-a apropiat de debarcaderul improvizat, am văzut forfota oamenilor, pe dig, față-n față cu kilometrii de apă și de pămînt. Săpau,

Nicolae MANOLESCU

(Continuare în pag. 4)

Încredere

În cea mai mare parte a țării ploile năpraznice au încetat să cadă, norii s-au risipit, cerul a redevenit albastru, soarele și-a arătat fața, vîntul s-a mai potolit. Ar fi prea devreme dacă am spune că pericolul unor noi inundații a trecut. Oamenii ținuturilor lovite de calamități continuă să se lupte cu apele ieșite mult din matcă, cu noroaiile, cu lunecările de terenuri, cu lipsurile de tot felul, sîrșitul cumpîtelor suferințe la care a fost supus sîntul nostru popor este încă departe. Mai sînt sinistrații la care încă n-au ajuns alimentele, îmbrăcămîntea, corturile de adăpost; există încă pui de oameni pe care îi chinuie foamea și nesomnul. Dezastrul pare a fi fost mult mai mare decît ni s-a părut tuturor la început. Poporul nostru l-a primit bărbătește, fără spaimă și fără lamentări. „Apele au venit peste noi în miez de noapte. Pe mulți ne-au prins în somn. Ne-am luat copiii de mină și pe cei mici în brațe și-am plecat părăsind totul. Avem încredere că odată apele retrase vom fi ajutați să ne refacem gospodăriile și să ne ducem mai departe viața”.

Umblu cu sfîșită printre acești oameni cu chipurile arse de vînt și cu miini noduroase cărora nu le-a mai rămas nimic... nimic... numai straluce modeste pe care nu au apucat încă să le curețe de noroi. „Avem încredere... Avem încredere...” Aceste două cuvinte sînt cel mai des rostite. „Avem încredere... Avem încredere”. Și pe

urmă: „Am pierdut totul... totul... Ne-au rămas copiii... Și suflarea... Dar alții și-au pierdut și copiii și suflarea”.

Femei stau rezemate de un zid alb — ne aflăm într-o gară — se uită cu ochi goi în zarea departată și leagănă în brațe, mecanic, copiii care au adormit de mult. „Nu ne-a rămas nimic... nimic... Numai suflarea și copiii... Avem încredere... Vrem să ne reclădim casele pe locurile unde ne-am născut și-am viețuit pînă acum... Vrem să ne ducem viața mai departe...”

Adie ușor vîntul. Oglinda fluviului din apropiere se încrețește. „Numai de n-ar mai ploua... Numai dacă nu s-ar năpusti iarăși furtuna și frigul asupra noastră... Ne temem mai mult pentru copii decît pentru noi... Avem încredere...”

Nicideind nu s-au abătut asupra sîntului nostru popor atîtea nenorociri și atîtea suferințe deodată. Nici cînd ochii oamenilor de pe aceste vecii meleaguri nu au plîns atîtea lacrimi fierbînti... Dar acum... Acum cerul a redevenit pe alocuri senin... Senin și albastru... Avem încredere... Avem încredere în viață, în viitorul poporului nostru și în viitorul patriei noastre. Cu inimile pline de durere, dar în același timp și de speranță și încredere, să pornim cu toții la muncă de reconstrucție a patriei.

Zaharia STANCU

Eugen JEBELEANU

avant
premieră
editorială

PERPESSICIUS

Memorial
de ziaristică (vol. I)

Editura „Minerva”

OZELU NAEM

Pocme altele

Colecția „Cele mai frumoase poezii”
Editura „Albatros”

ION VLASIU

În spațiu și timp

Editura „Dacia” — Cluj

PLATON PARDĂU

Plante albastre

Versuri
Editura „Albatros”

cronica literară

PRELIMINARIILE

Preludiu, pentru oarecare vreme, cronică literară la această revistă, sint invitat să fac o profesiune de credință. Însă în clipa de față confesiunile pe această temă n-au nici un rost. Nu sintem la prima cronică pe care o scriem, nici n-am păstrat pînă acum un secret despre convingerile noastre critice. Mai util ar fi să ne întrebăm, încă o dată, despre obiectul criticii: literatura. Care este, deci literatura pe care o facem? Care este literatura pe care o așteptăm? Iată două întrebări ce turbură în eternitate spiritul critic.

Facem, în genere, de mulți ani o literatură substanțială și, chiar și atunci cînd fantasmagoriile dogmatice se mai bucurau de autoritate, au apărut opere capitale. Scriitorul român (vorbind de cel ce gîndește mai profund la arta lui și la rolul pe care trebuie să-l aibă într-o cultură încă tină, amenințată fie de complexe de inferioritate fie de o infumurată încredere în posibilitățile proprii) are această rară însușire de a supraviețui conceptelor. În general, el este superior ideii pe care o îmbrățișează și faptul este plin la un punct firesc pentru că arta este totdeauna justă și are o viață mai lungă decît teoriile de la temelii ei. E — spune bine cineva — răzbușnarea artei față de elementele ce o concurează și o întrec în planul existenței comune. Teoriile se duc, operele rămîn. Cînd întreaga critică românească era angajată în discuția despre tipic și netipic, despre personaj pozitiv și personaj negativ și altele asemenea năzbîții, cîțiva scriitori de mare vocație își croiau drum în materia actualității și dădeau la vokalitate opere pe care timpul nu le-a datat. La acestea s-au adăugat scrierile tinerilor, discutate — și de noi și de alții — în mai multe rînduri. Nu este cazul a face, în această prîvință, clasamente și a stabili recompense: cutare generație a dat mai mult, alta a dat mai puțin. Problema este dacă operele reprezentative există și dacă a apărut acel climat favorabil emulației libere și creatoare.

Pentru a nu cădea noi înșine în infumurarea pe care o combatem, să spunem că un climat propice există, dar în prîvința scrierilor exemplare ar mai fi ceva de spus. Apar multe cărți ce nu sint nici bune nici rele și acesta este faptul cel mai descurajant. O carte cu versuri rele se observă numaidecîi, un roman eminamente ratat ne pune de la început în gardă. Nu-i nevoie să citim șase sute de pagini pentru a remarca inapținutudinea pentru epică a unui autor. Însă o carte care se menține într-o veșnică nehotărîre ne intimidează. Drama cronicarului literar este de a citi mai ales astfel de cărți. Însă ea nu poate fi în nici un chip evitată pentru că este normal ca într-o literatură să apară mai multe scrieri modeste decît opere exemplare. Singura chestiune este ca scrierile dinții să nu înăbușe pe cele din urmă și spiritul critic, mohorit de atîtea straturi de literatură mediocră, să nu mai aibă lăria de a se bucura de apariția unei cărți cu adevărat reprezentative. Scepticismul invariabil duce, în critică, la uniformizarea valorilor, ca și lauda excesivă și perpetuă.

Sînt, în ce privește literatura recentă, cîteva semne încurajatoare, sînt și semne ce trebuie să ne pună pe gînduri. Resurrecția romanului este, indiscutabil, un semn pozitiv. Sănătatea, coeziunea, forța unei culturi se măsoară mai ales prin roman.

Este, poate, o prejudecată la mijloc, dar romanul arată gradul de dezvoltare al unei literaturi, pentru că romanul cere totdeauna o pregătire și o tradiție consolidată. Cu doi-trei ani în urmă s-a produs o explozie în acest domeniu, și la operele excepționale dinaintea, s-au adăugat altele noi. Continuu să apară romane, unele demne de a fi luate în seamă, dar mai important decît acest fapt mi se pare apariția unei conștiințe estetice, privitoare la roman și, în genere, la epică.

Unele idei sînt noi, altele releu teme mai vechi de reflecție. De pildă, toată literatura română modernă este obsedată de ideea psihologiei în proză și de ideea obiectivității. Rebreanu, Lovinescu, Camil Petrescu, G. Călinescu, Holban etc. discută aceste chestiuni și, cu oarecare diferențe privitoare la metoda ce trebuie urmată, toți sînt de acord că literatura noastră suferă de un exces de lirism și de o lipsă îngrijitoare de psihologie. Mai ales obiecția din urmă este pe buzele tuturor: n-avem psihologie, n-avem adică o literatură în care viața interioară a individului să fie reprezentată pe măsura complexității și a tragiștilor ei. La această noțiune se adăgă, în deceniul al IV-lea, alta: metafizica. Prozatorii tineri, mai ales, în contact cu noile fenomene spirituale europene, pun cu ascuțite probleme implicite spirituale în literatură, cerînd cărților o viață metafizică.

Discuția nu s-a încheiat nici azi și nici nu se poate. În fond, încheia vreedată pentru că fiecare poate tînde să redefină noțiunile fundamentale. Problema psihologiei rămîne și astăzi deschisă, pentru că, din prejudecată sau neștiință, psihologia este confundată de unii cu complicația, iar analiza epică stă pe picior de egalitate cu notația stenografică a stărilor de frenezie irațională. Literatura noastră are mai ales nevoie de buni analiști, de observatori reci și obiectivi ai fenomenului moral. Are, indiscutabil, dreptate Marin Preda să spună că există o fatalitate a relației și că o dramă de conștiință reprezintă, înainte de orice, o dramă a relației individului cu viața ce îl înconjoară.

Acum, despre formele pe care le poate lua această relație se poate discuta. Realitatea, într-o operă, poate trăi în chip mai direct, dar poate tot atît de bine să-și trimită semnele ei prin altele elemente, mai abstracte. Un epic pur nu există, de bună seamă, și cine spune că face o literatură asociată, absolut detașată de eveniment, nu spune un adevăr. Parabolă, farsă, fantastical, proză simbolică afirmă o poziție față de social, prin abstragere și evaziune. Critica nu poate avea, față de toate aceste fenomene, prejudecăți. Ea poate avea însă preferințe. Preferințele noastre merg, în ce privește proza, spre operele de observație. Cred și eu, ca și alții, că realismul nu și-a epuizat posibilitățile și că literatura română are mai mult decît oricînd nevoie de creatori de viață, de analiști inteligenți și lucizi, de observatori impersonali (știm ce înțeles dă Maiorescu acestui termen) ai fenomenului contemporan. Numai astfel vom birui indiferența unei Europe obosite de Artă.

Eugen SIMION

MIRCEA VAIDA Ospățul lui Trimalchio

Ospățul lui Trimalchio ar fi o variantă literară a „Cenei” pariziene, cu trimiteri la un context imediat și extrem de concret. Metafora e, într-adevăr, ispititoare și, în principiu, productivă dar, de aici pînă la a folosi satiricoul, fie și ca decor, pentru a-și pune la punct pe Zaharia Singorean de la Cronica, e o distanță apreciabilă. Autorul, sau n-are sau ignoră simțul proporțiilor. Circum „ospățul” e o metaforă prea încăpătoare pentru eseurile sale. Admițînd, totuși, că metafora-prețezi se situează în limitele unui vicu de „formă” fără repetiții grave asupra „conținutului”, să ne oprim la textele în sine. Ceea ce atrage, înțeleg și-nii, atenția este punerea în pagină a ideii, realizată în principiu prin două mijloace: colajul și metafora. Calitatea colajului rezidă, pe de o parte, în calitatea textelor colajate și, în acest sens, rezervele ce s-ar putea formula nu-l privește decît indirect pe autor, iar pe de altă parte în capacitatea autorului de a colțona „la obiect”. Dar Rebreanu, Budă-Deleanu, Platon, Nietzsche, Wealek și Waren, Marianu Dumitrescu, Eugenia Adam-Roșca, Antsoara Odeanu, Al. Philippide, St. Aug. Doinaș, Ion Bănuș, Miron Scorobete, Ion Rahoveanu, Al. Căpăruș, Teohar Mădăraș, Bazil Gruiu, Vintilă Ioăneanu, Geo Dumitrescu și Aurel Rău îngheșuși cu toții chiar și pe un „scut al lui Hefaiștos” nu mai e un colaj ci un abuz. Mircea Vaida supra-solicitează virtuțile colajului mergînd pînă la a-l substitui textului propriu-zis (vezi Gloria farsel). Cit privește metafora, încluză, de regulă, în chiar titlurile eseurilor (Moara ideilor, Ochul ciclopului, Elefantul din Nirvana, Casa din Atlantida, Scutul lui Hefaiștos, Clopotele lui Gargantua etc.), funcția ei de a sensibiliza ideea este, nu o dată, suprimată, obținîndu-se cu totul alte efecte decît cele scontate. Cauza pare a fi tot supra-solicita-re. Astfel, metafora „elefantilor” — titlu al literaturii, degenerază în metafora „turme de pachiderme” printre care „turme”

Mircea Vaida distinge „un exemplar superb, tropăind cu lumină, candore și nestăvilită sete de viață, pe tăpănele muniilor Moldovei”, respectiv G. Hogas, O frumoasă metaforă e și „ochiul ciclopului” — ochiul unic, ochiul minții, dar cînd celui de-al doilea volum al tratatului Academiei (istoria literaturii române) i se greșează mai cu voie mai fără voință o asemenea ochi, textul e definitiv compromis.

În al doilea rînd, eseurile atrag atenția prin încălcarea lor critică, pagini întregi nefînd altele decît o literatură despre moravurile literaturii, populată

cu părți mai profunde și mai sobre. De asemenea, un eseu cu mări posibilități de extindere (pînă la dimensiunile unei cărți) este Genealoșii imaginare, cu condiția ca, deși imaginare, „genealoșii” să fie intrinsec plinușibile. În sfîrșit, înainte de a încheia, să spunem că în eseurile sale Mircea Vaida încearcă și o interesantă reconsiderare a personajului lui Petronius — Trimalchio, uzînd în el un strămoș al Unchului Carus, al lui Melanque, Michel și Nathanael (care-și răsucăpără „mocirla vicului” prin „candorele sincerității păcatului”) și, totodată, ro-

Drăgan pedeează pentru autoritatea morală ireproșabilă și înalta conștiință a criticului. „Incluzi-ta” criticului nu este metoda — o „metodă de analiză învătădă” — ci gustul, sensibilitatea, cultura, vocația, „puterea criticului de a trăi opera”. De aici afirmăm că „actul critic autorizat este o judecată obiectivă exteriorizată subiectiv”. În sfîrșit, preluînd o idee lovinesciană, judecăm criticul este pușă sub semnul relației-tății și declarăm „aproximativ”. În prîvința formelor sub care criticul se face prezent în literatură, Mihai Drăgan pedeează atît pentru folioarele de revistă cît și pentru sintezele ample, revendicînd pentru critici drepturi egale cu cele ale scriitorilor: „Apariția unei cărți de critică este tot atît de necesară cît și a unei de poezie sau de proză”. În limitele aceluiași bun-simț critic de care vorbeam mai înainte se situează și opiniile despre modernitate, accesibilitate, tradiție, autenticitate și experiment. Volum de critică cu-rentă, cartea lui Mihai Drăgan se constituie din două grupaje de folioare cu un profil distinct. Primul, Permanența clasicii ni se pare mai consistent, dat fiind și natura materialului, mai generos. La data cînd au fost scrise (1966 și 1967) articolele despre Titu Maiorescu au avut, de-a-l fi cîrî corect pe Maiorescu și de a fi pedat alături de alții pentru repunerea acestuia în drepturile sale legitime. Pe aceeași linie a „reabilitărilor” este cercetată și opera eminesciană în articolele Proza lui Eminescu și „Specificul național” în gîndirea literară eminesciană. Dar cit de inactuale ne par, pe alocuri, aceste folioare în care se mai polemizează cu cei ce l-au anexat pe Eminescu realismului critic, e inutil și-o mai spunem. Cit privește al doilea grupaj, aici, pe lângă articolele teoretice amintite deja, întâlnim cîteva recenzii de cărți, inegale ca valoare și, în general, neco-educînd pentru posibilitățile „practice” ale criticului.

compendiu

cul imaginari al imaginare lui Petronius-Messalina. Ceea ce, criticul-lilic, criticul-ca-melion și analiză cu un singur rece de medicini care-și consu-mă micul dejun la capătul unui cadavru. Mircea Vaida practică un soi de nosografie pe seama literaturii descrind și clasificînd cu mîpălă o seamă de „bolii”. Tenul cel mai propice pentru investigațiile de acest fel pare a fi critica. Sînt descrise cu lux de amănunte diversele tipuri de critici: liliceli, juzii, castilnari, camelioti etc. Fraxa e necruțătoare, violentă chiar: „La fel și în critică. Atunci cînd analiza miroase a discurs bulgaric, nu vom greși bînuind și căuînd la rădăcina ei, nădragii mesterului Janotus... Autori scăduți, critici verosi, nu sinteți decît niște muste moarte, naufragiate în strachina cu corbă filosofică a lui Janotus de Balgardo”. Am putea continua, dar vorba lui Esop: „Auzul tău să nu-l învești prea lesne a înțelege răuții” și „Pentru zavărite limba să o fi cu zăboară a grîi” (Viața și pîldele prealînceptului Esop, Sibiu, 1958, Ed. Petru Bart).

Desprins de un teren atît de alunecos cum este literatura momentului, cîteva esuri (Mircea Eliade — romanțele, Universal onile în proză lui Ion Vinea) depășesc stadiul de efemeradă și, totodată, fac dovada unor proe-

MIHAI DRĂGAN
Aproximații
critice

LECTOR

avantpremieră editorială

CONSTANTIN MATRESCU
Noaptea și ziua
Roman
Editura „Mihai Eminescu”

OCTAVIAN BOER
Fără culine
Editura „Dacia” — Cluj

avant
premieră
editorială

G. C. NICOLESCU

Structură și continuitate

Pagini de istorie literară
Editura „Minerva”

VERONICA PORUMBACU

Mincralia

Volum de versuri
Editura „Mihai Eminescu”

LIVIU CĂLIN

Identitate

Versuri
Editura „Mihai Eminescu”

ION RUSE

Coșava în port

Roman
Editura „Mihai Eminescu”

efemeride

„ARTA E OMUL ADĂUGAT NATURII”

„Cred că te străduiești din ce în ce mai mult să ajungi cu adevărat realist, chiar cînd lucrezi la Academie — scrie Van Gogh unui prieten pictor, la 12 noiembrie 1881 — și că la Academie îndrăgești de asemenea realitatea. Totuși, fără a fi pe deplin conștient. Fără să-ți dai seama, această Academie este o iubită; ea împiedică să se trezească în dumnea o dragoste mai serioasă, mai înfierbîntată, mai rodnică. Trimite la pîmbare pe această iubită și îndrăgostete-te nebuneste de adevărata dumitale iubită, de doamna-natură sau de realitate”. A pune în locul academismului imitația pur și simplă a naturii nu-i, nici aceasta, o soluție, pentru Van Gogh; imitația pur și simplă a naturii duce inevitabil la banalitate. Realitatea care trebuie să tindă pictorul se cucerește prin durarea totală și prin lupd. Ce extraordinar document al luptei artistului cu natura aceste scrisori ale lui Van Gogh! „Pe zi ce trece — mărturisește el mai tîrziu — sint tot mai conștient că nu poți crea decît nu consideri drept esențial că trebuie să lupți cu natura”. Pictorul preferă al lui Van Gogh este Millet: pentru realismul tablourilor sale, dar și pentru convingerea sa (la care Van Gogh se referă necontenit) că nu există artă decît acolo unde există capacitate de lupd și de sacrificiu. Van Gogh spune desure sine, într-un loc, că se consideră un lucrător obișnuit cu brațele, ca minerii de la Borinage sau ca fărâni care seceră, ară ori sapă pămîntul pe câmpurile Olandei. El și este, într-o prîvință, unul din cei dintîi pictori ai muncii, al efortului, „îmi place mult să scriu, dar de zece ori mai mult îmi place studiile de moravuri, uneori de un înspăimîntător adevăr...”, recunoaște el. Îi place prezenta omului, fiindcă înnoiește natura. Fratelui său, Theo, îi va scrie într-un rînd că, pentru el, cea mai mare descoperire a pictorilor moderni o constituie imaginea omului care muncește. Nici anticii, nici Renasterea, nimeni pînă la modernii n-au dat atenție muncii omului. „Nu cunoșc o mai bună definiție a cuvîntului artă decît aceasta: arta e omul adăugat naturii...”

Și, Van Gogh adăugă: „natura, realitățile, adevărul, dar cu o semnificație, cu o interpretare, cu trăsături caracteristice pe care artistul le scoate în relief și cărora de la expresie, pe care le desprinde, pe care le descurcă, le eliberează, cărora le dă culoare, strălucire”. Lupta artistului cu natura este un amestec de orgoliu și de umilință: el nu doar caută să smulgă naturii adevărul, dar se întrecă, în clipe de meditație: „Cine sintem noi ca să pretindem s-o dezlăgăm?”. Există, într-o scrisoare către Theo din 1882, un născu resuscitor în care Van Gogh povestește cum a desenat un simplu petec de pămînt arat, după ploaie: „Altă furtună, însoțită de o ploaie cu bășici se dezlănțu după ce desensam cîteva timp acest petec de pămînt, și jînu cam un ceas. Dar eram atît de îndrîjit, încît am stat la locul meu... Cînd furtuna se liniști și ciorile începură din nou să zboare, nu-mi pără rău că așteptam pînă atunci, fiindcă pămîntul miuit căpătase un ton profund, minunat. Lucra-sem în genunchi înainte de furtună, ca să am fundul cerului apropiat și, ca să conștinu, am fost nevoit să mă pun în genunchi în noroi”. Pictorul ingenușcheat în fața tabloului ca să fie mai aproape de pămîntul pe care-l desenează — iată o imagine simbolică pentru efortul lui orgolios și plin, în același timp, de umilință, de a pătrunde taina materiei.

Fiindcă natura, realitatea, reprezintă pentru Van Gogh o taină. Pictorul este un om suprat al lumii, el are de dezlăgat o enigmă: „realitatea conștinute o enigmă în miezul altei enigme”. Imitația scarbădă, „reacrea”, sint tot așa de contrare artei cît și academismul. Artă simplificată realul, urmîrînd să-i păstreze sufletul esențial, misterios și înefabil. „N-aș putea să-ți spun ce-i de făcut — scrie Van Gogh într-una din cele mai profunde pagini ale corespondenței lui cu Theo — (...) sint într-una nemulțumit, fiindcă amintirea acestui minunat colț de natură prea îmi tot suflă în suflet ca să pot să jînu multumit — dar asta nu mă ajută să nu descopăr în opera mea o răsfălgare a ceea ce mă impresionă și îmi dă seama că natura mi-a povestit ceva, ca ea mi-a vorbit și cî eu am conștinat spusele ei cu ajutorul stenografiei”. Artă e o stenogramă a realului. Ea nu numai înfășurează realul într-un chip prescurtat și esențial, folosindu-se de un sistem de semne, dar îl transportă într-un spațiu amuinit, care, încetînd a mai fi spațiu naturii, devine spațiu tabloului. Pentru Van Gogh distanța dintre natură și pictură este tot atît de limpede ca și legătura dintre ele. Un tablou nu este un simplu colț din natură, mutat pe pîncă, este altceva, o realitate cu totul nouă, care nu există cu cîteva clipe înainte. Van Gogh (și critice vorbește despre „realitatea unei picturi”) vorbește ca și cum ar fi realitatea însăși: „Peste aceluși trunchiuri subțiri, peste acest teren brun-roșu se întinde cerul — foarte gingaș, albastru-gri, căld, cu puțin albastru științietor. Și de pe acest cer se desprînde o diră delicată și vaporoză de verdeață și o lenă de tul-pînă și de franze gălbii (...) Boneta albă a unei femei care se aplică pentru a ab-puca o rană uscată se desenează deoparte pe roșul-brun profund al solului... Nu e însă realitate, ci tablou: culoare, tonurile de lumină și de umbră, științieterea sau paloarea nuanțelor de albastru, albul bonetei detașat pe roșul-brun al pămîntului, acestea și altele nu se găsesc în natură într-o atît de armonioasă ordine, după cum cîntecul păsărilor, vocile și tăcerile naturii nu sint decît o imagine stearsă al Allegorului din partea a pătra a Pastoralei lui Beethoven. În cele din urmă un tablou nu se poate compara decît cu alte tablouri: „Îți descriu natura, nici nu știu întru-cît am izbitul să o reproduc în schița mea, dar știu foarte sigur că am fost mișcat de această armonie de verde, de roșu, de negru, de albastru, de brun și de gri. Era un tablou ca de De Groux de pildă.” Realitatea peisajului pictat e reintegrată planului pictural. Van Gogh citește natura cu ochii celui care o va reproduce pe pîncă.

Nicolae MANOLESCU

*) Trad. rom., Ed. Meridiane, 1970. Selecția aparține regretatului Eugen Procleriu. Nu și intruducerea care, după un procedeu arbitrar, a fost înlocuită cu două pagini — Din partea editurii — în care se reiau doar cîteva fraze ale autorului selecției. Regretabil mod de a ne „amstoca penița”, vorba lui Argeșii, cu a adevăratului autor!

Cloșca cu pui

Gheorghe Bozga, directorul Fabricii de conserve Zagna-Vădeni ne primește sus pe acoperișul de tablă, jos apa de trei metri, cu borcanele de sticlă, trei milioane plutind în jur ca meduzele pe timp rece.

Ne stringem miinile pe acoperiș, deasupra apei — scenă care privită din alt unghi, poate să fie perfect comică — după ce ne-am cățărât din lotca lipovenească pe scara roșie de incendiu legată cu un cablu, scara, ca și gălețile și topoarele smulse din panoplia pentru lupta împotriva focului. Acoperișul de tablă troznește puternic la cel mai mic pas, plus celălalt zgornot, mai scurt și scrișnit de sticlă pisată. Ca să auzi, ca să spui ceva, ca să răspunzi, trebuie să te oprești, prudent, ca orbii când schimbă direcția. Fiecare a înțeles acest lucru, că trebuie să stea când vorbește, numai cei doi caței, unul negru și altul galben, salvați de la inec de inginerul Marinache Butoi, (ca și puiul de vulpe și scroafa cu nouă purcei), sînt alți de ușori cînd alergă pe acoperiș, încît tabla și sticla spartă îi suportă îngăduitoare.

„Cum scade apa la cinci centimetri, îi dăm drumul!” spune directorul Bozga. Toți se uită la el ca la unul care a spus o enormitate, ceva imposibil — delirul foamei, citeodată, îți poate da certitudinea că poți să zbori, foarte ușor, peste orice obstacol. Vorbele lui Bozga, în împrejurarea aceasta absolut dezastroasă, au ceva patetic, pe care-l simțim, tăcuți, cu toții, ceva din foamea de a reîncepe, de a face cit mai repede ca totuși să reîntre în normal. Ai observat? se apleacă spre noi Fănuș Neagu, roșu la față de vîntul Brăilei și de fulgerările soarelui în Dunărea dezmetăată, ai observat? el ar vrea să reînceapă totuși, acum, pe loc!

Bag capul pe unul din geamurile sparte, care dau în hala fabricii. Cîrpesesc vrăbiile înăuntru, în hala înecată, pe instalație înaltă pentru fierț pasta de tomate pe care scrie Rossi și Catelli, Parma Italia.

O greață subțire mă cuprinde la ora 20 și șapte minute. Greață de atîta apă. De cîinii care, liniștiți, ne privesc tăcuți de pe acoperișurile din Vădeniul înecat, cu streșinile pline de porumb, pentru porumb — Fănuș Neagu arată streșinile la înălțimea privirii noastre, streșinile pline de boabe de porumb pentru porumb!

Omul e totuși o ființă făcută să trăiască pe uscat. Mergem spre Baldovinești, în lotcile negre, în asfințit, zece kilometri printre stîlpii de înaltă tensiune. Apa e sîdiefie, grasă, mulțumită, și cuvîntul asta modern pe care îl rostește inginerul Hanciu venit de la București, — poluată, apa e poluată, e o apă blestemată, cu munții Măcin la orizont blestemați și ei, tocii, martori muți prin er — nimeni n-ar îndrăzni să-și astimpe setea bînd din apa asta, doar cîinii rămășiți pe acoperișuri, ei, într-o zi, or să se spele cu butul în jos, să bea. — explică, trecînd printre acoperișuri, Abramov Arhip, care mină lotca, și slabi, clătîndu-se, vor cădea în jos cu butul în apă.

Picherul cercetează șoseaua la kilometrul 17, — stația Zagna-Ramificație. Apa intră pe sub asfalt, rîntînd înec șoseaua. Nu poți să treci, decît cel mult pe axul ei, cum trece acum și tractorul

asta Universal — pe margini se rupe ca turta. Ceva mai departe, revărsarea dinspre Siret spală asfaltul, trecînd dincolo, spre întinderea uriașă inundată a Zagnei înaintez cit pot peste trecerea ritmică a apei, care spală șoseaua, e o tactică înspăimîntător de fină și de pătrunzătoare, tactica aceasta a apei încercînd să refacă unitatea primordială.

Așteptăm lotca, la kilometrul 17, să ne ia, să ne ducă să strigăm cîinii de pe acoperișurile Vădenilor, apoi, peste calea ferată, la fabrica de conserve, unde pe acoperiș, directorul Gheorghe Bozga avea să rostească liniștit cuvintele acelea ale lui, enorme, în încrederea lor, cuvinte obsedante, pline de siguranță și nebulie, de pasiune, ascunsă, de pasiunea unui om activ, enervat de stagnare, de balta asta indiferentă și detestabilă, în care borcanele de sticlă plutesc ca meduzele pe timp rece.

Aici la kilometrul 17, oprea autobuzul. Pe tabla indicînd stația Zagna-Ramificație e trecut orariul curselor: Făurei 10 și 26 minute, Constanța 5 și 13 minute, Brăila 17.05. Ce-i uluitor aici, acum, în izbeliștea aceasta, este precizia orariului — și 26 de minute, și 13 minute, încrederea omenească în timpul măsurat.

Pe femeia care stă alături și așteaptă, între lucrurile ei, ca și cum ar aștepta autobuzul, o cheamă Culea Georgeta. Bărbatul ei, Culea Alexandru, este mecanic la C.A.P. și s-a dus la Vădeniul înecat să mai care ceva cu lotca. Amin-doi au salvat (transcriu inventarul exart, dictat în șoaptă de Fănuș Neagu): 30 de găini. Un lighean. Un pește uscat înfasurat în ziarul local, „Înainte”. Tablouri cu iepurași și caței de vată. Un borcan de untură început. O damigeană. Patru scaune. Un cuier. Lada de soldat a bărbatului. Verde, cu sîrmă roșie, în loc de lacăt. Două banițe de grîu. Două sifoane într-un suport de sîrmă. O pompă Fleet de omorît muște. O poșetă albastră de plastic. O galerie pentru perdele. O cameră de bicicletă. O sticlă plină pe jumătate cu neofalină. O pătură cu bulendre. O piine neagră și încă o jumătate de piine. Cloștile, una pe ouă alta cu puii ascunși sub pene, le-am lăsat înadins la urmă, pentru că din tot ce se putea vedea în acel moment la Zagna-Ramificație, kilometrul 17, ele erau tot ce se putea înfîlîni mai simbolic, mai viu și mai durabil, pe cînd femeia le hrănea liniștit, dîndu-le boabe de porumb, din boabele de porumb salvate, ce-a mai rămas din sacul deșertat în grabă în streșini, pentru porumbi sau poate doar spre a imblîzni cerul sau spre a-i răspunde omenește, cu un ultim darul, cerului, hapsin și distrugător.

Leg gestul simplu al Georgetei Culea, hrănind calmă cloștile la kilometrul 17, de ideea continuității creației, așa cum o intruchipa și directorul Gheorghe Bozga pe acoperișul fabricii inundate — „cum scade apa la cinci centimetri îi dăm drumul!”

Acum înțeleg, mai trimițînd înapoi un gând, spre Culea Georgeta, că teaurul național al poporului nostru este tocmai Cloșca cu pui.

Dintre toate heraldicele pline de arme ale lumii, istoria ne-a lăsat, moștenire, o cloșca cu pui: venicia reinnoire, zămislirea eternă a vieții.

Constantin ȚOIU

Dacă un metru de pămînt...

(Urmare din pag. 1)

Umpleau sacii cu pămînt, îi urcau în spate pe dig, și-l depuneau, unul lîngă altul, unul peste altul, într-o ordine perfectă, la temelie, în partea dinspre ape. Acolo, țărîși de lemn subțire și încă fraged și fascine lungi formau un fel de al doilea înel, deocamdată virtual, care se umplea încet, încet, de saci. E o zi cu soare, oamenii lucrează destîlni, parcă bine dispuși. Sub acest calm, ghicești însă tensiunea. Doar cu trei zile înainte, sub o ploaie densă, rece, sub rafalele de vînt, spectacolul trebuia să fi fost cu totul altul. Dunărea amenința grav digul într-un punct și, la ora patru dimineața, nu mai era om în Mărășu și în împrejurimi, care să nu se afle acolo, aruncînd sacii în golul unde apele muscaseră adine pămîntul. Noroii treceau de glezni, nici un mijloc mecanic nu putea fi folosit. Oamenii tirau sacii pe dig, biciuți de ploaie și de valurile Dunării care loveau ca niște cozi fantastice de pește... A-cum e liniște, o liniște sub care simți așteptarea, încordarea. Ce va fi peste cîteva zile, cînd...? Tinerii care lucrează asidzi 13—14 ore aproape fără întrerupere vor reuși ei oare să împiedice un nou cataclism? Energia sobră a acestor soldați, a acestor muncitori, a acestor studenți obosiți și cu obrazul fumuriu de praf ar merita, măcar de data aceasta, să nu fie dezamăgiți, înfrîntă, de natura dezlănțuită.

Șaptezeci de kilometri mai la nord, acolo unde Siretul se țarsă în Dunăre, comunele Vădeni și Baldovinești (3.000 locuitori, trei sate) se află de șapte zile acoperite de ape. Oamenii au fost evacuați. Au rămas casele, cu lucruri de tot felul, gardurile, pomii, cîinii, pisicile... E un spectacol straniu, zguduitor, să vezi cum apa a surprins aici viața și a întrerupt-o brutal, așa cum lava a surprins Pompeii și Herculaniumul. În ferestrele caselor mai înalte, sînt încă perdele și ghiwece de flori. Prin ușile smulse de apă se văd lucruri, lămpi suspendate la o palmă deasupra apei, aici o găleată pe un raft strîmb, dincolo o bicicletă de copil prinsă într-un cui. De o frînghie care nu s-a rupt, deși stîlpii sînt înclinăți, atîrnă un pantalon bărbătesc pus probabil la uscat. În fața unei case frumoase, tufe de trandafiri galbeni, desfoiați deasupra apei, parcă plutesc, fără rădăcini, fără tulpini, toțuși vii și strălucitori. Trecem printre acoperișuri și coroaane de sălci sau de arini, la doi-trei metri deasupra a ceea ce a fost, pînă în seara de 21 mai, o stradă sau o ogradă. Pe un acoperiș năruit pe jumătate de la un grajd, un ctine alb, cu guler cafeniu, stă pe labele dinapoi și privește resemnat spre noi. O pisică s-a cîuhărit, în soare, pe niște scînduri cine știe de unde aduse. Singure rațele se simt în elementul lor și înoată, nepăsătoare

la absența oamenilor, făcîndu-și un soi de cotec din ochiul de geam de la un pod. Pe grinduri izolate, s-au refugiat păsările și animalele cele mai diferite. Pe torasamentul cîiilor ferate, rupt și el în cîteva locuri, care tate în două o pinză de apă lăsată de peste douăzeci-șezeci și cinci de kilometri, ca o mare cenușie, fără orizonturi, incredibilă, aici, unde erau înainte cîmpii cultivate, s-au refugiat vaci, cai, măgari, oi, capre, găini, pisici, și mai ales cîinii lăfoși și uzi. Pe grinduri mai izolate, au putut fi văzute zile de-a rîndul cînduri de căprioare și de iepuri. Dobitoacele așteaptă rețragera apei, uitîndu-se cu ochii cuminți și nevinovați în oglinda tulbură de dedesubt. Inocenta naturii se înfruntă cu cruzimea naturii. Oamenii s-au salvat, casele se vor reconstrui, totul se va șterge treptat din memoria lor; totul, în afară poate de această melancolică resemnare a animalelor și a păsărilor, care simbolizează cea mai pură și mai nevinovată uimire, întrebarea fără de glas a naturii înseși în fața înspăimîntătorului ei prăpăd.

Participarea soldaților — semn al vigoriei și al dăruirii

brățară de lut,

Coronament de nave și oameni pe digul Insulei

O Venetie barbară

Într-o barcă smolită, pescărească, adusă la nevoie din delia, am acostat direct la acoperișul Fabricii de conserve Zagna-Vădeni. Centrul călătoriei noastre buimăcătoare fusese atins. Veniți pe Dunăre, cu o salupă, de la Brăila la Galați, dădusem cu ochii de marele, incredibilul lac format în urma revărsării eului.

Ani de zile, în vacanțele de vară, treceam pe aici cu trenul, către casă. Priveam pe fețe, în întimpiiarea podului de peste Siret, fabuloasele grădini de zarzavat, respiram aerul lăut, răcoros al tulpinelor și frunzelor de roșii proaspăt stropite. Grădina vastă. Griu. Porumb. Acum totul zace sub apă, pe zece de kilometri. Un lac, o mare mai bine zis, cîzută peste noapte, pustiind totul în cale. Între Munții Măcinului, Galați, Siret și Brăila, se circula numai pe apă, cu lotcile.

La Stațiunea frigorifică din Săndreni, lucrările de îndiguire continuă cu febrilitate. Tot personalul lucrează. Se pregătesc fascine din lemn de plop, saci de nylon umpluți cu pământ. O mică insulă salvată de furia apelor, „o mică minune” cum spune cineva. Milioane de lei nepierduți. Pe șosea, familii de sinistrăți din satul Vădeni, aduși cu bărcile, așteaptă camioanele de la Galați, cu care vor transporta bruma de lucruri rămase.

Și apa crește încă, depășind înălțimea șoselei, mîncînd asfaltul.

După război, n-am văzut nimic mai zguduit decît un sat acoperit în întregime de apă. Sîntem la Vădeni. Trecem cu lotca peste fostele ulițe. Case arse am mai văzut, dărîmate, desigur, dar prinse în cleștarul apelor acum suspect de calme, nu nîciodată. Apa aceasta, principiul al vieții, din care sîntem și noi zidii pe trei sferturi! Nu scoatem aproape nici o vorbă. Notăm delirant de repede tot ce vedem. Întrebăm sacadat, mecanic: Și biserică! Unde e biserică! Soare viu peste tot acest mormint lichid, înalt de cîteva metri. Case invadate de apă. În tăcerea apăsătoare, în neîntreaga liniște de după tragedie. Căutam ulița principală și chiar Insoțitorii noștri se încurcă, abia o mai găsește. Sat prăsit, numit odată Vădeni, înfloritor după cît mai putem vedea, cu clădiri și grădini gospodărești. Mi se pare aproape o împudorare să privesc înăuntru, prin unele uși rămase deschise, cu mobile plutind pe apă, sicrie diforme, cum par în umbră. Numere bătute pe garduri, la firul apei acum, sau chiar depășite, vizibile în apa limpezită după furtuna de ieri. Cîinii rămași pe acoperișe, prin poduri, ale căror lătrături jalnice se

aud noaptea tocmai de la Brăila. Cîteva pisici, albe și negre. Un coros porumbac pe o cotineată mai înaltă. Resturi dintr-un sat numit odată Vădeni.

Cînd depășim, în sfîrșit, satul, un frig uscat, sec, ne ia în piept. Frig de mormint deschis. În urmă, la același nivel acum al arborilor, printre frunze, broaștele, rîndurile și vrăbiile fac o larmă scăzută, aproape constientă. Cîntecul unui cuc singuratic mi se pare venit de pe altă planetă. Făstrez în memorie cîteva numere de case. O oglindă, agățată afară. Înțotora după noi un ochi orb, dreptunghiular. Ultima casă a satului avea perdele mari, trase, închisă în sine, a reculegere. Cine și cînd se va reintoarce aici?

La Fabrica de conserve, pe care am înconjurat-o cu lotca, s-a salvat tot ce era de salvat. Acum sînt pescuite cutiile de conserve și transportate în bărci la Brăila. Pe acoperiș, în pocnetul obsedant al tablei, se discută măsurile viitoare. Într-o săptămîna totul ar reîntrea în normal, spun oamenii, numai apa să se retragă. Numai să se retragă apa! Borcanele goale, atîrse cu vîsla, se scufundă bolborosînd înfundat, cu glas de inecați. O hală întregă e plină de capete, de gîturii albe de sticlă pentru suc de roșii. Pare un clmp de ghiocci otrăviți în lumina soarelui livid. Nylonul serelor își întinde parasutele desumflate. Dintr-o combina a rămas numai ciocul, gît de lebdă imensă și stranie. Un microbuz sanitar e acoperit de apă pînă la crucile vopsite roșu violent. Ingerul care ne conduce dirijează barra. Știe fiecare obstacol cu precizie. Simt cîtă dragoste începe în acest om pentru „fabrica lui” după acest indicu. Zilnic, după porțile închise, să nu iasă cutiile de conserve plutitoare, „am legat lăzile cu

strîm, în convoaie, să nu dispară”, ne spune, a cercetat fiecare punct aflat sub apă, cu minuțioasă responsabilitate și halucinantă, deasupra dezastrului. Și-n loată această atmosferă de după diluviu, oamenii mai au timp să și glumească, da, să ridă, aspru, bărbătesc. Un cătelandru pripăsit pe acoperiș, salvat de la inec, este botezat Jim. Oamenii minunați, minunați... Intenționat n-am citat nici un nume. Nici pe inginerul din Săndreni care și-a construit o plută, rămînînd și în noaptea în fabrică, nici pe femeia sinistrată care plecă spre Galați cu două cîștii, una pe ouă, alta cu pui, măricei (gestul ei tandru cu care le dădea de mîncare pe furis), nici pe cei de la Zagna-Vădeni care, noapte de noapte, cu lanterna în mînă controlau creșterea apelor din podul fabricii, cu ochii lipiți de miră, și atîta și atîta altii. Marți anonimi pe care se sprijină și se va sprijini întotdeauna țara, la bine ca și la rău. Mi-ar fi trebuit multă hîrtie să-i consemnez pe toți!..

Drum de apă, aproape zece kilometri, de la Zagna-Vădeni către Brăila, în lotca lipovenească, venit să dea ajutor. Pescari bărbosi, în dublă mișcare, frîntă, trăgînd la rame. N-am văzut nici un apus de soare mai fantastic decît acesta. N-am pluit nîciodată, re-simțînd cu durere, prezența griului de sub tălpile noastre, la cîteva metri adîncime. O Venetie barbară și-a pus sigiliul pe inima mea. Cînd vom depăși această dramă națională, cînd vom uita toate peripețiile acestei primăveri de cosmar, memoria mea va suferi și va spera în continuare. Atunci își va spune și poezia cuvîntul. Pînă atunci, rostim simple vorbe.

Grigore HAGIU

În lotca 1191

(Urmare din pag. 1)

să latre cîinii, nu lătrau, urlau, sînt 4 kilometri pînă acolo, și peste urletul cîinilor, mai tare, strigății de groază al femeilor. Dar poștii în șosea, trebuie să vină lotcile!”

Pe șosea, spre kilometru 17, roți de căruță, purcei morți, lăzi, tocure de usi, un ceanun cu resturi de mîncare, un elefant de pluș, o sorcovă — lîngă mine, Constantin Țoiu, Grigore Hagiu și soferul Nelu Dumitrescu de la Uniunea Scriitorilor, îngrozii, rostesc: „Și sorcovă, doamnă!” Intuiesc, înțeleg și mă întremur: sorcovă aceasta nu va mai lumina de Anul Nou. Sorcovă, Crăciunul. Steaua, cei trei magi — și iarăși elefantul cu colții rușii, iar dincolo de ploșii bătrîni, în ape, o căpiță de lucernă, și pe smocul asta umed, un iepure și o vulpe. Tuțianu povestește: „Eneanu căprioarele, două cite două, intrau besmetice, din de șosea, se speriau, se-ntorceau și reveneau. Le-am cărat cu camioanele în rezervații... ne blînde și ce prazste sînt ele cînd dau cu copita de asfalt!” Și Hanciu care s-a împlienit repede cu Hagiu — „noi doi trebuie să fi fost pe aceeași foaie de catalog, H. Hagiu, H. Hanciu” — spune răgușit: „eram opt inși, cu două mașini, am înfîlînit doi cai și un măgar, s-au speriat și-au fugit, dar apa venea repede și înaltă, s-au întors, au intrat între mașini, și i-am dus încet, spre loc uscat, instinctul i-a minat între noi... Hei, Rasputin! Rasputin e lipovenean cu luntrea. Răspunde scurt: „eu cu dvs.” Noi, trei re-porteri, ne urcăm în lotca lui Abramov. Lotca poartă numărul 1191. Br. R.S.R. — și în ea, în fața lui Abramov, inginerul Marinache Butoi de la Fabrica de conserve Zagna-Vădeni — 30-35 de ani, manta luncă, barbă nerașă, neagră — și porrim printre două șiruri de ploșii. Dedesubt e șoseaua și nu putem crede. Și Butoi ne spune: pe aici intrau și ieseau nunțile. Barca 1191 pluteste pe șoseaua urmeților, și noi începem să notăm — tot ce neamăz de aici am scris pe genunchi, în lotcă: barca e veche, la apă, notez, cu stînga apucă ispolul și aruncă apă băloasă peste margini, ghionderul mă apasă pe genunchi, pe undul bărcii, simbur de cîreși, la pupa un sac de merinde, ridichi și pește uscat, o pufoară și o damigeană cu o gură de apă bună, sănătoasă. Valul ne scoate din șoseaua

nunților, gata să ne izbescă de-o mină de cazemată, inginerul Butoi împinge cu ghionderul — apa are 2 m — și batem spre marginea Vădenilor. Tabla indicînd numele satului pluteste de-o palmă deasupra apelor, și iată zona urgiei, prima casă, spartă în două, ca de trănzet. Două puțuri încurcate în crengi de salcîmi, o bidinea, sau numai ciocul ei, haine și în coasta casei, un lan de grâu care-a fost murmurul și odihna casei și a visul celor doi bătrîni. Se mai văd o sută de spice — poate nici o sută — și în ele lipă sinistru păsări de apă. Închid ochii și-i deschid și descopăr uimit, că înapoi, spre stînga, de-a-colo de unde vine Siretul, e satul meu. De cite ori treceam spre liceu prin această vale cu o șosea a nunților, cu cîreși, cu pepeni, cu ceatălbastră, ochii mei se întorceau, mirați de despărțire, spre același loc unde mi-am fugit ochii o clipă, adineauri. Și intrăm pe uliță — „e ulița principală, spune inginerul apoi se contrazice, nu, nu este, dar parcă mi pot prîncepe ceta” — un gard roșu, caisi înecați, sîni pe a acoperișul caselor, cîini pe acoperișul caselor, un butoi luncă spre noi, trandafiri morți atîrnă la streșini — parcă sînt de ceață, parcă sînt de hîrtie — dalii roșii, desfoiate, plutesc pe lîngă usi, sus lîngă oberlicht. Erau oameni cuprinși, seara se strîngeau la masă sub bolii de flori, totul mirosea a oboseală curată, femeia frîngea pline fierbinte. Patru case rupte, cîștele de porumb căzute, vie înecată, stupi fără albine și fără miere, și din nou trandafiri, fără rost acum, ferestre sparte (înăuntru plutesc mese cu picioarele în sus, aparate de radio, găleți), o scară, două campeni de fîntînă — cîinii ne latră de pe creasta caselor, nu ne cunosc, latră, unde sînt stăpînii? — o scară, un closet răbufnit, o frînghie cu rufe, o răspîntie, adică un vîrtej de ape, cu stîlpii de telegraf rupti. Hagiu întinde mîna și la o cîreșă — (cobacul are numai trei ramuri afară — jorbe de trandafiri mînjiiți de noroi, brouș-firi morți atîrnă la streșini, bolii bălții își spar-ge gusa peste satul pustiu — lotca trece peste garduri, peste frunți de dud rotunji cu foarfeca, un stol de vrăbii mîncîncă porumb pe un acoperiș de bucătărie, o plută cu doi pisoi, un coros vine lîngă corosul de tîni-bea din creasta casei (mă înfioră această pereche, minia îmi bate cuie în timplă), un colac de

de piatră și de lemn

Cercurile se strâng!

Realitate simplă și dură: cit vezi cu ochii spre dreapta — apă, cit vezi cu ochii spre stînga — pămînt.

DIN PUNCT DE VEDERE AL APEI...

...nu s-a schimbat nimic. Cum a venit în Ardeal vine în sudul Moldovei. De zece zile tot vine, ca ziua, ca noaptea, ca anotimpurile, vine din toate părțile de-odată, curge din toate părțile de-odată, înfiișă apă pe jumătate, apoi apă și-alt: liniște galbenă și murdară, nefișă galbenă și murdară ca la sfîrșitul pămîntului. De parcă s-ar prăbuși înapoi a-pele peste uscat: deasupra vîltoarelor turburi sînt numai virfuri de pomi și-acoperișuri de lemn plutitoare pe care noaptea urlă cîinii sălbatici și dimineața urlă pisicile leșinate de foame. Și mai urlă și iepurii, dacă iepurii știu să urle, și mai urlă și căprioarele, dacă sălbăticiunile știu să urle, urlă pădurile scufundate pînă la gurile frunzelor. Dar Dunărea crește cu cinci centimetri și clorofilanecată gîlție cu respirația de pe urmă. Dar Dunărea crește cu cinci centimetri și căprioarele înecate se zbat sub poșgița apei cu respirația de pe urmă. Dar Dunărea crește cu cinci centimetri și iepurii sufocați fac salturi înspire adînc. Și peste cîteva zile apa scuipe leșurile pe maluri și cimitire comune de animale mușcăgîiesc sub anotimpul lăliu. Fiindcă nu numai casele au fost odată ci și pădurile. Așa că vine apă de pretutindeni, apă sub apă și peste apă și apă dejurimpurjur.

DIN PUNCT DE VEDERE AL PĂMÎNTULUI

cineva strigă: apă! Și apa vine în cercuri și cercurile se strîng. Am fost pe Dunăre și le-am numărat. Se risipiseră norii și se zărea fiecare insulă de pămînt. Erau izolate și rare, bătea vîntul și asta era singura mișcare și cursul apei și-alt. Într-un cerc erau șase fire de iarbă și șase oi; le păstora un om într-o luntre, ședea drept. În alt cerc era o biserică răsturnată, alunecase cu temelii-n sus și-i ieșise clopotul pe fereastră. Un șef de post, în alt cerc și-o nevastă. În altul o vacă. O cățea cu trei pui și-un fragment de cale ferată. Un bărbat, o femeie și un bidon. O fostă școală, un spital fost. Era soare, perdelele străluciau în ferestre, și florile. Prin geamurile deschise apa clipocea de-a-lungul pereților. Înaintam greu cu șalupa în contra Dunării, vedeam totul bine, rămîneau cîteva vreme alături de insule, apoi dispăreau.

— Cel mai tare m-a impresionat o rață galbenă care plutea prin sat. Salvasem mulți oameni cu elicopterul pînă atunci și totuși rata. Și o pălărie de paie și o oală de aluminiu fără capac.
— O rață?
— O jucărie de copil.
— Ce-ați făcut cu copiii?
— I-am evacuat. Intii n-a fost în regulă pe urmă a fost.
— Ce nu este în regulă?
— Priviți, spuse activistul de partid, și în partea stîngă a Dunării, mergînd înspre sud, se iviră de-o dată digurile de pămînt. Au avut șapte metri, vedeți cit a mai rămas?

povestea unui sat ucis

papură, o cizmă sau numai laba ei (știu că nu s-a înecat nimeni, că toată lumea a fost salvată, și asta mă face fericit, dacă poți vorbi aici astfel) oale de lut pe comarnice — știu că nu vor mai fi niciodată umplute cu lapte — și iată, inginerul Marinache a găsit strada principală. În fund, departe, spre Galați, Combinatul siderurgic — Constantin Toiu se scolară în picioare, clatină luntrea, și întinde mina, parcă ar avea să spună: viața, speranța — și ne închidem iar în muțenie. Treceam prin fața Consiliului popular, a dispensarului — și, proiectat pe cer, imagine fantastică, fum și flacăra și putere uriașă. Combinatul siderurgic. Și nici o imagine din sat nu se leagă de suflet. Sat pustiu, fără oameni, fără copii, fără fete la porți. Numai acoperișuri, și-n mijlocul lor cite un cîine. „Cit vor rezista?” întreb. Și inginerul răspunde: „se vor îneca, foamea îi va împinge în apă și se vor îneca”. Case căzute, un tractor înecat, un rînd de sălcii aromatice — cine se va mai încinge cu nuiilele lor de Florii? — printr-un gol de fereastră văd o carpetă, un pisoi alb mustăciind lingă o farfurie de lapte, arnici alb, arnici roșu, arnici verde, și deasupra, strîns colac la baza hornului, un cîine.

Traversăm un timp de coșmar, trebuie să ieșim, ochiul nu suportă atîta jaf, atîta noaptea de ape — și la ultima casă o oglindă înrămată (prin ce minune a rămas în perete?) ne răstîrînge chipurile în argintul ei toci. Lipo-veanul lopătează înecat, nici el nu mai poate bate des cu vîsla, trebuie să ieșim, trebuie... Și ieșim la calea ferată Galați-Brăila, ruptă ca să curgă Siretul pe trei guri și urcăm înți cu pasul, piciorul încordat se lipește chinuit de pămînt, dar e pămînt. O fișie de pămînt, pămînt fermecător, pămînt iubit, pămînt minunat pe care s-a salvat întregul sat. Dar după cincizeci de metri, dincolo de călea ferată, din nou ape, ape verzi, murdare, băloase și un debarcader. Numărăm: 25 de luntre. Ne urcăm, omul de la vîsla scuipe în palme, trage, apoi scuipe în apă, scuipe un șarpe, du-te bubă dracului! Și intrăm în curtea fabricii de conserve pe deasupra porților. Trei milioane de borcane, în paleți, sau răsturnate, plutesc printre hale, printre ziduri, mîre de sticle, numai gîtul lor, se rotește într-un virf, pădure de luminări stîne, nu

ȘI EL MI-A RĂSPUNS: TOT!

Pe treizeci de kilometri de dig sînt zece mii. Toți zece mii sînt bărbați. Toți bărbații sînt tineri, ultima generație. Începuse soarele să apună și ei lucrau dezbrăcați.

— Sînteți soldat?
— Student.
— Sînteți țaran?
— Muncitor.

Formidabilă depersonalizare, nu țin minte nici unul, îi țin minte pe toți. Ce făceau: gropi în pămînt și pămîntul în saci și sacii în spate. De dimineața de la ora opt. Pe urmă sușul digului, în rînd. Sacii peste saci de pămînt, stive imense în partea ruptă a malului. Atît. Și iarăși de la început, pînă seara la opt: gropi în pămînt și pămîntul în saci și sacii în spate.

— Ce spuneau: bunăziua. Dă-mi sacul. Tine rîndul. Gata capătul? S-a aranjat. De la opt pînă seara la opt: bunăziua. Dă-mi sacul. Tine rîndul. Gata capătul? S-a aranjat.

Da. da. Atmosferă de facerea lumii cu brațuși și spatele și ochi frumosi. Seara la opt stingerea. Locuiesc în corturi și în barăci. Miros a salcie proaspătă și-a pămînt. Se spală la fîntînă cu apă de baltă și se stropesc. Mănincă conserve de carne și nu mai pot să plec dintre ei. Dar un grup de soldați mai bate jăruși în pămînt și tocmai e seară. Mă apropii și întreb curioș:

— Sînteți de la Brăila?
— De la Buzău.
— Păi la Buzău erau de la Cîmpina.
— Nu-i nimic, la Cîmpina sînt de la Bucu-rești.

— Și toată armata română are douăzeci de ani?

Nu-mi răspunde. Țărușii se bat cu minile dar și cu mici ghilotine automate, un aparat complicat fixat pe o plută și mînuit de vreo zece soldați. Cîteva se cațără pe un fel de catarce, alții țin țărușii în apă, un locotenent în maieu fluieră din cînd în cînd. Bum! Valuri de fum și scînteie, mașinăria pocnește, soldații au numai albul ochilor alb. Și iarăși bum! Pe catarge lunecă trei ciocane care izbesc în capul țărușilor și scot fum. Țărușii scot gemete și se înfig în pămînt. Soldații scot chiote și se întorc și sînt soldați cu dinți. De dimineața și pînă seara scot chiote și sînt soldați cu dinți. Treizeci de kilometri scot chiote și sînt draği de soldați cu dinți. Fiindcă pe unul l-am întreb: — Ai ceva special să declari, sint reporter?

— Și el mi-a spus nu.
— Și pe altul l-am întreb: morții — eroi erau toți ca voi?
— Și el mi-a răspuns: tot.
— Și cei din Ardeal?
— Și el mi-a răspuns: și.
— Păi bătălia este a voastră atunci!
— Păi este, mi-a spus, dar ia vedeți că vine remorca, păzeți!

Pe urmă s-a făcut noaptea de-a binelea, în insulă cîmpul dormea, peste dig Dunărea adăsta, dar undeva tot mai cădeau saci cu nisip și mirosea fierbinte a muncă. Am plecat și erau stele deasupra și stele în apă și viitura Dunării mare se așteaptă pe data de patru iunie.

Sânziana POP

mai pot. „Era vremea mazării, spune inginerul Butoi, acum trecem la conservele de mazăre” și un cuc idiot își strigă numele peste 40 de hectare de livadă înecată. Ne lovim de o pancartă. Pe largul ei un singur cuvînt: „tovarăși”. Restul textului e sub ape, s-au înecat și vorbele. Ne rotîm în cerc năucii și barcăgii trage lingă hala motoarelor și urcăm — ce groznică intrare! — pe acoperișul fabricii. Directorul Gheorghe Bozdoc și alți zece oameni — muncitori și ingineri — se opresc o clipă, după zile și nopți de chin, și apusul se sîfșie cu sînge deasupra apelor urite, se opresc și ne spun: „Nu aici, pe acoperiș, trebuie să ne întîlnim. Dacă ați ști pe fabrică frumoasă am avut!”. Alături, pe o fereastră care dă în laborator, doi electricieni lucrează la o baterie. „Motoarele au fost salvate”. Am salvat și 60 tone zahăr, 50 tone sare, 2 milioane de cutii (și cucul alba nepăsător și imbecil își sparge numele între caiși și gutui înecați!). Dormim în laborator, trebuie să scoatem de sub apă toate cutiile de conserve, nu vrem să le pierdem”. Și iar: „ce fabrică frumoasă, păcat că n-ați văzut-o înainte, 5 zile de liniște și-o punem noi iar în funcțiune. Vrem 5 zile de liniște, 5 zile fără ploaie”. În jur, luntrași încarcă, apele urăsc trandafiri ruși, lăzi — pe acoperiș lingă noi, un iepure, o vulpe, doi căței, o scroafă cu purcei. Asfințitul se rupe — și-mi pare că flacăra soarelui, altă de lună, nu vrea să cadă pe apele murdare. Vulpea, căței și iepurele se plimbă printre noi. „5 zile, repetă inginerul Bozdoc și ideea-l obsedază, 5 zile bune, după atîtea zile nemernice și vom face totul”. Totul înseamnă totul — oamenii în fabrica lor, iepurele și vulpea înapoi în lucrăna.

Ne-am dat jos de pe acoperișul fabricii și-am plecat spre Brăila. Încovoiați, peste ape. Luna nu le călea, nu meritau, luna nu voia să intre în virtejul nebuniei, în nopțile acestea luna nu se arată decît în griu și-n cireși. Singele luni l-am întîlnit revărsat în griu, dincolo de Brăila, în marea și generoasă cîmpie a Bărăganului. Pe apele întunecate, de la Vădeni la Brăila, nu încapau decît vorbele aceluia uriaș: „5 zile de liniște, 5 zile de liniște și vom refăce totul”. Și le rostea ameliț, în el trăiau speranța și puterea.

Jurnalul furtunii

Pe Insula Mare a Brăilei — insula reală și dură a celor 72000 ha de pămînt, insula ancorată în iureșul apelor cu brațele îngemănate a 14000 de oameni coboriți din toată țara — se lucrează titanic ca această vale a fertilității să nu devină o Vale a Plîngerii.

Strîns într-o frază săracă, imaginile și impresiile se fărîmă. Desfăcute lor propriile lor acumulări, ele sporesc într-un jurnal înfrigorat, jurnalul furtunii, fiindcă în fața stîlbei omul a contraopus furtuna sa, organiza-tă și conștientă:

„Străpung mijlocul insulei către polul ei sudic acolo unde, suprasolicitat, digul își subrezește, pe zece de kilometri, rădăcinile. Noțiuni care își refac matca: om, dig, apă.”

„Bărbați energici, mii de bărbați — miniștri, directori generali, ofițeri, ostași, ingineri, muncitori, cooperatori, studenți, elevi — toți la un loc refăcînd chipul unui singur om scaldat de aceeași sudoare. Nopți albe ancorate în furtună, care nu îngăduie somnului să se furieze între legile de supraviețuire a insulei și a insularilor.”

— Coeficientul neprevăzut al catastrofei ne-ar putea umili munca. Trebuie să plombăm insula, cu ce știm, cu saci, cu fascine, cu pal planșe, cu plăci de solomit, cu piatră — ori cu trupul nostru. Avem nevoie de piatră și de pămînt ca omul de sînge, Trimiteți piatră și pămînt pentru insulă! Deocamdată umplem sacii cu noroi...”

— În dreptul satului Măgura a apărut un grifon (izvor). Trebuie înnăbușit. Orbecăim

între rafale. Cerul își crapă apele în creștetul nostru. Felinarele se sting. Noroiul pute. Sălcile rupte și-au scurs toată mireasma. Optzeci de ostași, dibuind, calcă apa arteziată a grifonului — acum biruit. Ne întoarcem căutîndu-ne miinile rebegite.

„Infiltrații puternice în mai multe zone. Stațiile de radio se caută între ele, se găsesc. Sînt mobilizate forte noi, se dirijează nave protectoare — spargătoare de valuri — în dreptul carilor negre ale digului pe care valurile turbate le cască și mai mult.

„În satele Dunărea, Maicanu, Pescaruș, Gemelele s-a întrerupt curentul, liniile electrice — rupte. Peste cîteva ceasuri sînt refăcute. Templul fertilității și-a reaprins luminările.

„În fața vrierilor absurde ale apei constat cutremurat că urăsc apa. Eu, cel născut în religia apei, eu, fiul Bărăganului, rostînd dintotdeauna rugă în călea vîntului roșu de stea, furînd apa din cer, iată-mă, urăsc apa, întorcîndu-mi toate credințele împotriva aceluia zeu cu piete de ploaie, care cîndva mi-a păzit căpătîiul. Și n-am de unde să știu că prețul acestei răzbnări mi-a fost fixat: trei zile rîmîn izolat între ape, laolaltă cu oamenii de intervenție, respirînd mireasma celui mai pur eroism pe care ei, negîndîndu-se, îl săvîrșesc aici; cu alimente puține, cu ceasuri puține de somn, cu străie sumare — dar cu o încredere lungă.

„Peste 50000 de animale sînt evacuate în adăposturi vremelnice. Oamenii încă nu vor

să plece. Sînt toți pe dig, înfierbîntați de muncă și îngrijorare.

„Cîteva stații de radio au amuțit. Principiul mijloc de legătură între punctele aflate la zece de kilometri unul de altul: călăreții. Calul — dobitocul dintotdeauna cu botul înșingat în subțioara suferințelor noastre — animalul sfînt...”

„Duminică — miezul nopții. În comuna Frecăței e nuntă. Ritualul se cere respectat. Dar cîteva dă semnalul de alarmă: pericol de surpare a digului. Nuntași, cîți or fi fost, în „haine de țineră” se îmbarcă în patru căruțe și la ora 1 noaptea cu topoare, sape și lopoți, coboară în zonă. Pînă în zori digul e consolidat.

„Prognoza următoarelor trei zile: Dunărea în creștere. Unda de viitură a Tisei s-a vărsat de mult în Dunăre și acum, noaptea în țară, mai multe Dunări se prăbușesc înspre Insulă.

„Titlu din „Foaia volantă” editată de comandamentul de apărare: „Apărătorii ai Insulei: nici un pas înapoi... boagăia trebuie să ajungă în hambare!”

„Mărașu: aici se lvesc tronsoanele cele mai șubrede, grav periclitare de viitură. Front concentrat. Două mii de oameni „pe baricadă”. Timpul își pierde zăgazurile și răbdarea. Oamenii nu. Ce va urma? Veghea și munca se desfașoară fără întreruperi...”

Gheorghe ISTRATE

Pămînt și oameni la Prut

„Dacă erai aici duminică...” — ne spune tovarășul inginer în timp ce traversăm digul de pe malul Prutului.

Apa, bicuțită de furtună, sârșise dincolo de dig, pe arătură.

Și cădea o ploaie rece amestecată cu zăpadă, o ploaie rece, afurisită, care-ți tăia obrazul ca o lamă de brici...

Rîul care de ani de zile curgea între două sălcii și-a parasit albia minoră și, ajungînd la nivelul terenului, a devenit fluviu navișabil, avid o aducînce de aproape trei metri.

Rîul a devenit fluviu și trebuia pămînt, trebuie pămînt pentru a înălța și consolida digul, pămînt ca să-i astupăm gura.

Două zile și două nopți sub virtejul ploii reci amestecată cu zăpadă s-a tot cărat pămînt care a fost înecat în saci pentru a întări parapetul.

Jumătate ostași, jumătate civili. N-aveai cînd dormi. Veneau muncitorii cînd ieșeau din schimb.

50.000 de saci de pămînt a cîte 50 de kilograme fiecare.

Și s-ar putea ca apa să se umfle iar, curgînd de-a-ndaratele, pentru că Dunărea suprasaturată, îi opune rezistență și îi refuză contribuția.

S-ar putea, să vină o vină groasă de apă dinspre Oancea spre Galați.

S-ar putea să toarne iar cu galeata.

Alți saci umpluți cu pămînt, cu pămînt negru, pămînt roditor bun pentru pîine, pentru a astupa gura apelor flămînde.

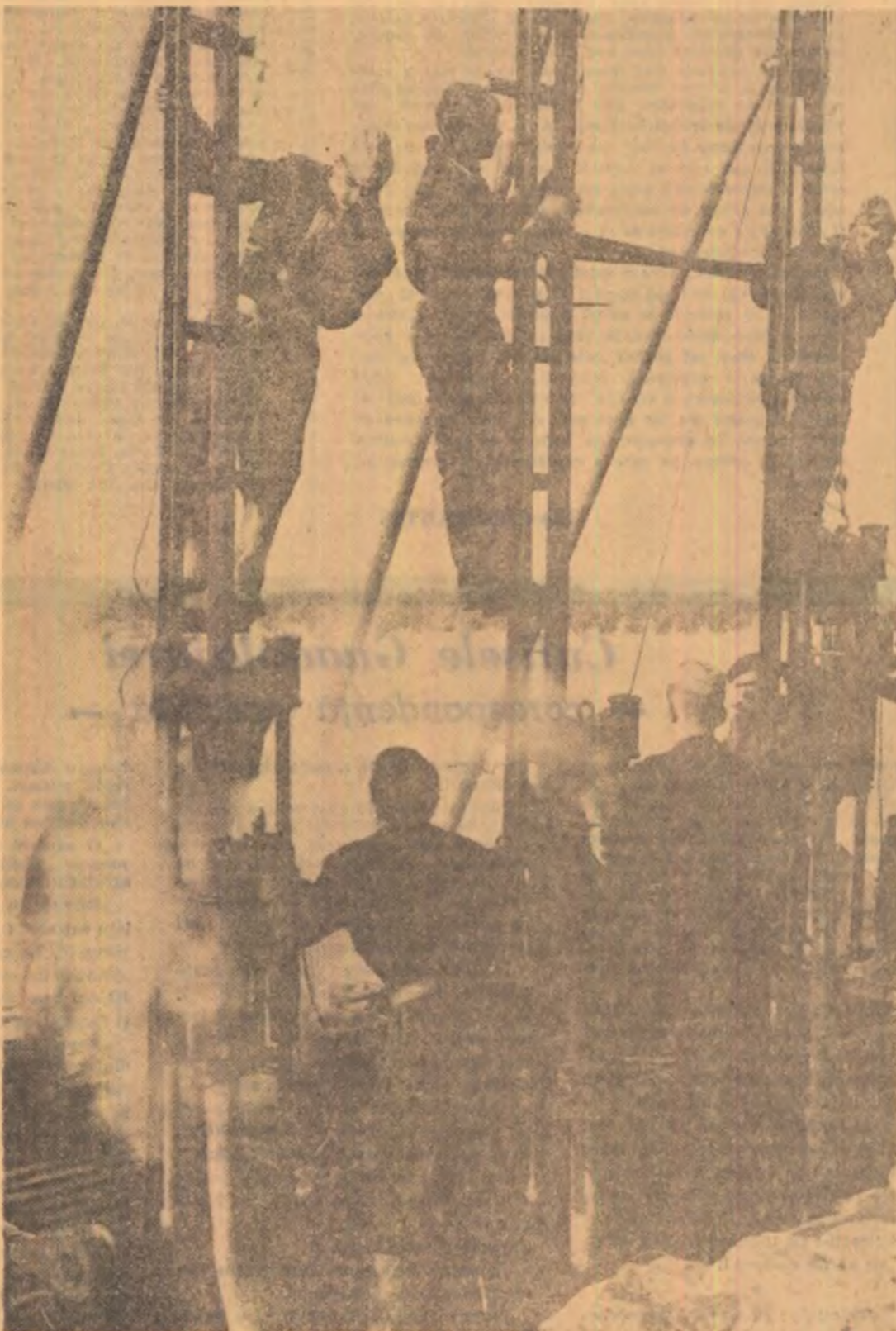
Redute de pămînt ca să aperi pămîntul.

Redute de pămînt înălțate de oameni sub ploaia rece.

Pămîntul apără pămîntul.

În aceste teribile zile sacrificiul oamenilor se-nfrîțește cu al țărinei.

Virgil TEODORESCU

Înălțimile digului

TEATRU

Un om de teatru

Teatrul românesc din ultimii ani datorează mult lui Radu Penciulescu. Și prin ce a înfăptuit acest excelent regizor și animator cultural și prin ce n-a putut face. Prezența sa a fost și este fecundă. Se numără printre acele persoane care electrizează. Dacă nu există un climat propice, îl inventează. Ca director al Teatrului Mic a imprimat acestui colectiv o direcție sigură de mare elevație, reușind, într-un timp relativ scurt, prin repertoriul, regizori, seriozitatea pretinsă actorilor, să ridice această scenă la un nivel greu de ajuns. Teatrul mic devenise mare. Era barometrul vieții spirituale a Bucureștilor.

Temperamental este un neliniștit, dar de o neliniște superioară care se consumă la nivelul ideilor. Perseverent până la fanaticism. În stare să-și pună toată lumea-n cap (și și-a pus-o), dar să nu renunțe la convingerile lui artistice.

Consider că directorul de teatru trebuie să aibă o mare autoritate, valoare reală, experiență și gust sigur. Sint câteva teatre în București care beneficiază acum de personalități. Dar câte altele aici și în provincie sint conduse pe ghicite ca în jocul de-a baba oarba? Ne mirăm apoi că nu se pun piese bune, că nu există un climat, că nu se fac încercări de înnoire, căutări... Multe dintre scenele țării sint fie locuri de exil, fie chiverniseli, sarcini obștești duse la îndeplinire cu destul preget. Din cauza asta lumea nu vine să vadă piese, actorii n-au pe ce să-și demonstreze talentul, valorile se încurcă — și toată lumea e mulțumită.

Venirea lui Penciulescu la Teatrul Mic a fost un eveniment. Ca și demisia sa. „Tango” și acum de curind „Woyzeck” la Piatra Neamț — câteva din etapele unei împliniri.

Mărturisesc marea mea simpatie și admirație pentru ceea ce reprezintă Radu Penciulescu. Fără el, în teatrul pe care și eu încerc să-l scriu, mi-ar fi urit.

Marin SORESCU

FILM

Portile

După opere literare, cineastii nu produc și produc filme într-o mulțime de moduri. Distanța dintre textul inspirator și rodul peliculei e variabilă: unul va transpune, pur și simplu, în tipul special de dramaturgie al cinematografului cutare carte, la extrema latură situându-se creatorul pentru care modelul literar e doar un pretext, doar o „idee”.

În Procesul (ajuns, în fine, și pe ecranul din rețeaua noastră) Orson Welles alege o cale oarecum de mijloc: filmul său nu mai este, cum spunea cineva, chiar Kafka, așa cum ne-a rămas imaginea sa de la masivul consum mondial al cărților lui, de acum câțiva ani: dar nici nu ne aflăm foarte departe de procesul kafkian. Se poate spune că Welles l-a interpretat pe Kafka, s-a pătruns de ideile și lumea oparile a acestuia, și, fără a i se aseri în literă cu totul, s-a străduit să ofere o viziune (fără așteptări) a universului marelui austriac. Nici nu se putea, la drept vorbind, proceda altfel, structura cunoscută a „Procesului” nu îngăduia o simplă copiere.

Vom remarca, mai întâi, decența adaptării — actualizarea nu e prea apăsată, deși apar blocuri moderne și neon, masini etc. —, lumea lui Kafka pare a fi doar împinsă ușor spre decenul nostru, de fapt, spre un timp nedefinit. Un singur exemplu: sala de proporții gigantice unde mii de mașini de scris bat, asurzitor, nimeni din mulțimea funcționarilor nearendă vreun interes pentru cei din jur (de fapt nu vedem decât spindiri, o mare de spindiri omenesti) ni se pare foarte în noia cărții, deși am mai văzut-o în filme americane, în „Aparamentul”, de pildă. Interesant este că, treptat, eroul, pătrunzând tot mai adânc în căldura fără margini a Tribunalului, pare a coborî în trecut, gangurii, coridoarele imunde, încăperile înecate de hîrzoage prăfuite în prea mult de începutul secolului. Spre final, Welles îl scoate din nou pe domnul K. în contemporaneitate, dar el nu va face decât să traverseze rapid peisajul de blocuri, spre a fi executat pe un timp viran.

Obsesia — sint mai multe — principală a cărții lui Kafka, bine înțeleasă de Welles, este cea a porților și ușilor ce duc spre Lege: nu înseamnă nimic să le traversezi, pentru că în fundal (ca în oglinzi paralele) șirul lor rămîne înființat, iar atunci cînd nu le mai poți străbate vine sîrșitul. Nevoințat („aor nu pretinzi cumva că ești nevinovat?”) se zbate să scape o vreme de perspectiva acestui traseu spre care este împins cu forța, iar o dată intrat pe el nu va face decât să deschidă porți și uși, de dimensiuni grandioase ori umilitor de reduse, ultima ușă deschisă fiind cea către moarte.

Tipurile kafkieni sint remarcabile, de la marile mulțimi pînă la ultimul trecător zărit în fugă: Jeanne Moreau, Romy Schneider, Elsa Martinelli au fiecare un posibil chip de eroină kafkiană, la fel majoritatea interpretelor. Anthony Perkins, în rolul principal, nu este domnul K. așa cum ni l-am fi imaginat, deși arta lui de actor e ireproșabilă: eroul lui Kafka e mai puțin „frumos”, mai afînat de sedentarism, mai spăimos, Perkins îl acoperă cu deosebire în ce privește lipsa de apărare și revoltă neputincioasă.

Finalul filmului aduce o mică abatere-inovație: cei doi executori fug de lângă domnul K. și acesta crezînd că-l învîță să se sinucidă le strigă disprețului său și hotărîrea de a nu folosi arma dată. De fapt, cei doi fug să se adăpostească, lângă cel părăsit arde un fiit Pickford și stăcra ajunge la explozibil. Domnul K. neștiutor, strigă mereu după fugarii, îl insultă. Și chiar în clipa cînd el auzirile o piatră are loc explozia, de unde impresia că eroul aruncă în executori (și prin ei în toată justiția teribilă și stranie pe care o reprezintă) cu propria lui moarte.

Ilio CONSTANTIN

EXPOZITII

False dileme, false opțiuni

Cînd confuziile au statut de adevăr și deci cînd prin repetare devin neutre, ca un loc comun pe care refuzi să-l ocolești, ordinea și valoarea par noțiuni anacronice. O contradicție poate însă apărea căci este imoral să accepți confuziile dar este iluzoriu să încerci să le destrăm.

Am renunțat de mult să scriu cronici la Saloanele noastre de artă; ca într-un reflex perfect cronicele seamănă cu Saloanele, confuze și incomplete, supuse ca și ele înțelegerii și arbitrarului. Nimeni nu este implicat în această afirmație. Nici jurii, nici artiștii, nici chiar expozițiile în sine. E o afirmație, așa, în general, ghîndindu-mă la toate confuziile care au statut de adevăr.

Și totuși, intrînd în Salonul de grafică motivele de deplorare sint suficiente, dincolo de umirea pe care firesc o încerci. Umire în primul rînd pentru acele expresii artistice care nu se lasă înăbușite de mediocritate, creînd dimpotrivă în jurul lor spații intacte de sincronism cu epoca, deplorare față de drumurile închise în care aventurile au un trist final de eşare.

Conflictul estetic al expoziției, evident sau subînțeles, sint termenii artistici acceptați: figurativ sau abstract, dar cine poate vedea în aceasta o reală întrebare merițind un răspuns? Acest fals motiv de discordie se dovedește aici, în Salon, mai inconsistent ca oriundă în acupținta lui de a sustine o reală discuție. Căci, luat în absolut, într-o falsă opțiune, criza fiecăruia este și mai explicită.

Este ciudat să vezi cită patimă expresionistă, cîtă sforțare de a complica, cită crispare în gestul de a crea complet depășit de istorie, ca o ignoranță desăvîrșită a acesteia. Despărțite din naștere, din lipsa de talent sau din talente fîrave, întrebătoare mai ales asupra cătei sau creionului decit asupra celui care le minuiesc, lucrările acestea prelungec suficiența creatorilor neatenți, pur și simplu absenți.

Stîlînd pînă la pierderea oricărui suflet de viață sau artă, sfîdînd necesitățile de afirmare estetică, aceste lucrări prelungec epigonice întrebări desuete și-mi par agonice semne ale unei combustii terminate. Inverșunarea cu care unii graficieni sondează folclorul, înțeles ca o sursă de sămănătorism grațios, grigorescianism redus prin aceea „modernă” la grimase insuportabile, este lamentabilă. Nici justificarea decorativismului ingenuu, calculat pentru efecte rigide nu poate fi viabilă. Cel puțin dacă agreabilul ar fi transformat într-o stare pură, obiect pentru a rima coerent cu dorința indiferentă de frumos.

Dar nu, fiecare din aceste lucrări despre care vorbesc se ascunde în spatele unei „idei”, firmă de concepție artistică savantă prin procură. Un exemplu: stîlul unui tânăr artist care acum cîțiva ani scotea într-un fel personal toată „inspirația folclorică” din impasul în care o adusesse prin aceea „modernă” la grimase insuportabile, este lamentabilă. Nici justificarea decorativismului ingenuu, calculat pentru efecte rigide nu poate fi viabilă. Cel puțin dacă agreabilul ar fi transformat într-o stare pură, obiect pentru a rima coerent cu dorința indiferentă de frumos.

Și tot atît de ciudat — pentru a trece la celălalt termen al dilemei — excesul de estetism la supuși sub sistem abstract, practicat cu indiferență și inaderență. În grația cu care este urmărit efectul unei pele sau linii, fără convingerea gestului de creator, nu se regăsește decit obsesiv și neparticipare. Nu complicațiile și falsele întrebări estetice se pun în joc aici ci doar simpla condiție individuală a artistului.

Cu remuscările, dar cu dorința de a nu transforma în cronică ceea ce nu se poate transforma, transcriu cu minime excepții datorate oboseții sau neatenției — numele acelor artiști din Salonul actual de grafică de la nivelul cărora se poate începe oriundă o discuție substanțială despre adevărurile existenței și coerența estetică: Clonca Dumitru, Ion Bițan, Theodor Moraru, Dumitrescu Mircea, Nițescu Barbu, Ionescu Valentin, Mircea Ionescu, Andreescu Ana Maria, Băieș Silviu, Rădu Stoica, Eibel Lucaci Băieș, Smaranda Crețoiu, Toșit Teodorescu, Ion Grigorescu, Donca Ion, Ion Stendel.

Julian MEREUȚĂ

SPORT

Culisele Guadalajarei — corespondență specială —

Se aude vești tot mai îngrozitoare de la hotelul tricolorilor din Guadalajara și jumătate dintre jucători se află în lanțuri, deoarece tinerii noștri reprezentanți nu mai pot de nerăbdare, în dorința lor diabolică de a-i zdrobi pe englezi.

Populația civilă a Guadalajarei se strînge în fiecare dimineață la fereastra camerei unde hodinește Răducanu și așteaptă pînă cînd fragilul nostru fotbalist iese în pervaz și-și rosteste jîrămîntul zilnic: Jur că nu voi primi nici un gol.

Dobrină predă lecții de spaniolă la stația de amplificare a stadionului de antrenament, pentru tînăra generație de mexicani, aflați în faza scolarizării.

Circulă zvonul că Dan Coe ar fi fost răpit de o gașcă ilicită de arbitri din toată lumea, pentru a-i învîța pe aceștia bunele maniere.

Cît despre pletele lui Dinu, un stîrb din torida Americă latină îi mulțumește în fel și chip pentru umbra pe care o produc atît în lăjime cît și în adincime.

Antrenorul Angelo Niculescu e însă cel mai nesupus. Pe profesor îl lucrează două sentimente contradictorii i mila pe de o parte, onestitatea pe de cealaltă.

De mîia ce-i este, Angelo Niculescu ar fi în stare să trimită în teren nu 11 monștri ci 11 luminări (de nuntă!) pioase și să le roage să nu-și ridiculizeze adversarii. Dar onestitatea față de sport nu-l lasă. Și așa trec zilele, orele, secundele. Și marea dezbrăcare a Angliei se apropie vertiginos. Descoperirea Americii de către englezi a trecut de mult în planul trei. În planurile 1 și 2 — această magnifică dezbrăcare, pe care computerul nostru o anunță săptămîna trecută.

Avionul, cu Eugen Barbu și Ion Băieș într-insul, a fost trimis în mod special pentru îndulșirea tricolorilor de lanțuții care, la ora de față, spumegă în paturile lor, zidiți în lanțuri grele.

Revista Lucesfărul roagă pe tandrul coleg Eugen Barbu și pe teoreticul coleg Ion Băieș să se facă expresia voinței sale de înțelegere între echipele reprezentative ale grupei de la Guadalajara.

Indușiștii-i pe tricolorii! Să se calificice! Dar să fie oameni!!

Alte amănunte: gloria lui Bobby Moore va purta multă vreme brătară. B. Moore e într-o situație foarte neplăcută.

Dar englezii merită această răsplătă a destinului.

Puținii au zis ceva cînd echipa Angliei în întregime, cu federația internațională cu tot, a luat cupa lumii, pe care n-o prea merita. Acum s-au năpustit toți cu suspiciunea și cît jignirile. Că așa, că pe dincolo. Punctul nostru de vedere este că adevărul nu poate fi decît unul: ori a furat ori n-a furat.

În timp ce încheiam fraza precedentă telefonul începu să sune. Îl ridic, îl duc la ureche și zic „un moment să termin fraza!”, lăsîndu-l pe birou. Atunci aîd în aparat un urlat disperat. Iar jaur aparatul și îmi intră direct în suflet cuvintele prietenului nostru, vechiul gazetar progresist Ștefan Ionescu-Gorj, trimisul nostru special la Guadalajara.

Îmi cer scuze de la minunatul coleg din departare și notez cîteva din ideile sale de la fața locului.

„Tricolorii mare vervă...”

„Timpia stîngă a lui Dumitrache sau crescătorele de păianjene”.

„Lupescu ieșit ieri bubiță pe mină. Doctor Tomescu — rezolvat favorabil!”.

„În timpul unui interviu, Angelo Ni-

culescu izbucnit plîns. De ce? zis ziaristii curioși. De mila englezilor. H. Moore cere în secret mai bine să fie închis decît să joace cu românii!”.

„O panteră născut în junglă pui. Pus numele „Răducanu”, ca omagiu adus agilității micuței ființe”.

„Discuții în avion Băieșu-Mazilu. Băieșu întrebă: „Pentru cine scrii Tudorache?”. La care Tudorache răspunde: „Pentru un cerc restrîns de inițiați”.

Băieșu scos ziarul Munca din buzunar și făcîut steag din el”.

„Impresarii brazilienj umbliă pe la sediul nostru să forfaiteze. Mare greșeală! Nu pe ei îi vom deznoada, ci pe ceilalți. Ei ne vor bate. Va fi ultima lor mare victorie. În numărul trecut se relatase tot”.

Așteptăm în continuare miraculoasele scrieri ale lui Ștefan Ionescu-Gorj. Corespondentul nostru special va delecta sufletele dumneavoastră ale tuturor. Citiți săptămînal corespondențele pline de savoare ale lui Ștefan Ionescu-Gorj, neiertătorul și vesnic tînărul.

SUPLINITOR

orizont

TZVETAN TODOROV:

Literatură și semnificație

Este regretabil faptul că în cadrul discuțiilor atît de vaste — și adeseori atît de categorice — duse la noi cu privire la realism nu au fost niciodată și nici într-un fel amintite studiile lui Tzvetan Todorov, studii a căror importanță depășește cu mult notorietatea lor. Studiul asupra cărora vrem să atragem atenția pentru că ele pleacă de la premise în măsură să dea o deosebită limpezime problemei.

Analizînd un roman epistolar — unde un același fapt apare diferit în diferitele scrisori ale diferitelor personaje sau chiar ale unuia singur adresate unor persoane diferite — Todorov are posibilitatea să demonstreze că, de fapt, prin scriere, sub pretextul relatării, se instaurează o altă realitate: cea a scriiturii! Cuvîntul nu evocă realitatea la care se referă; cuvintele spuse înseamnă moartea lucrurilor; dar este dintotdeauna cunoscută această putere a literaturii, a îmbinării de litere, de a instaura o realitate care nu cunoaște nici un alt mod de existență. Așadar, despărțit întotdeauna de eveniment prin informație, receptorului nu-i parvine decît realitatea acestei informații, o altă realitate, firește, dar într-un nimic mai puțin reală decît prima.

Sînt puse astfel în evidență două posibilități de a discuta „realismul” unei opere: din punct de vedere al realității pretextate pentru a căpăta dreptul de a spune, dreptul de a uza de cuvinte, sau din punctul de vedere al realității create prin spunere, din punctul de vedere al referinței, sau din punctul de vedere al relatării, adică al MOTIVELOR spunerii. Și evident nu există nici o îndreptățire de a considera transparentă către pretext mai eficientă sau mai estetică decît transparența către motiv.

Demersul pentru a descifra sensul unei opere trebuie, atunci, să plece nu de la căutarea „aspectelor de viață” pe care le înfățișează opera ci, din contră, de la completa ștergere a acestui plan pentru a lăsa să vorbească realitatea opereii, adică motivele existenței ei. E o banalitate faptul că fiecare scriitor relatează altfel un eveniment dar s-o repetăm pentru a indica însă că de aici nu trebuie trasă concluzia că vlsloarea opereii stă în relația cit mai exactă a aceluia: deformările pe care le operează fiecare scriitor nu sint decît modalitățile de informație despre nivelul la care apare nevoia acestei anume relatări. Ni se dezvăluie astfel anume aspecte ale realității nu mai profunde ci altele, din nevoia de cunoaștere a cărora s-a născut, probabil, literatura.

Virgil TĂNASE

revista străină

● LE FIGARO LITTÉRAIRE (18—24 mai a.c.). — Seria Corespondențelor literare care în ultimul timp se bucură de o atenție specială din partea editorilor este continuată de Editura La Table ronde printr-un volum care cuprinde șaptezeci și șapte de scrisori și bilete schimbate între André Gide și Jean Cocteau și care reprezintă „una dintre cele mai interesante mărturii asupra vieții literare din perioada 1912—1951”.

● INFORMATIONEN AUS ÖSTERREICH. — „Tablourile medievale vor fi analizate ca martori ai vieții cotidiene”, anunșă într-o scurtă știre buletinul vienez de informații la rubrica „Probleme culturale”. Experții austrieci au lansat recent o campanie de inventariere minuțioasă, de culegere a obiectelor și detaliilor istorico-culturale caracteristice vieții medievale: vestiminte, băuturi, articole de toaletă, leacuri, giuvaeruri, forme de arhitectură. Fotografii în alb și negru, diapozitive în culori, clase, sistematizate, vor alcătui „adevărate arhive care vor furniza documente originale pentru fiecă ramură a științelor”.

● Des Nouvelles Littéraires. — Numărul din 14 mai publică o serie de articole aparținînd unor scriitoare, în replică la foarte interesantul eseu „Literatura la modul feminin” de Geneviève Genari, apărut într-unul din numerele trecute ale revistei (menționat în rubrica noastră). Cîteva titluri care indică temperatura ridicată a dezbaterii: A pleca de la șanse egale. A asuma supraviețuirea omenirii. Eliberarea sufragetelor își va arăta roadele. Maternitatea, capodoperă banală și unică...

● Pagina de artă (Duty la Bordeaux) este dominată de reproduceri din opera marelui pictor francez, o viziune luminoasă și vibrantă a Vieții în roz.

● SATURDAY REVIEW. Articolul „Prospecte pentru o limbă globală” pune întrebarea dacă cele 3000 de graiuri ale lumii nu se vor contopi într-o zi într-o nouă variantă „Turnul Babel”. Așa cum în Renaștere lumea era stăpînită de două limbi: latina și greaca, și în zilele noastre s-ar putea găsi o soluție pentru impunerea a două limbi de circulație mondială. Articolul însă pledează pentru o nouă limbă (ca Esperanto, Ido, sau Interlingua) invocîndu-l pe Descartes, care preconiza ideea revoluționară a unei limbi „create” utilizabilă în toată lumea.

● „Ultimul roman existențialist” anunșă la rubrica destinată cărților, revista L'EXPRESS (24 mai), analizînd romanul „L'Inachevé”, scris de André Puig, secretarul lui Jean Paul Sartre. Parodiînd „Greața”, opera de tineret a maestrului său, cartea lui André Puig are — după recenziile — și dezavantajul de a fi însoțită de o prefață-eseu a lui Sartre, care dezvăluie, în amănunt, toată intriga și intențiile romanului. Ceea ce-l face pe recenzent să sfătuiască cititorul să intre direct în subiect, „sărînd” introducerea îndiscretă, astfel încît Sartre să fie regăsit abia la sfîrșit „cînd lumina se reaprînd în sală, ca la cinematograful de club, la ora dezbaterilor”.

a.b.c.

Insula

Cinci interviuri din zilele apărării Insulei mari a Brăilei

Angajarea efectivă a activiștilor, în apărarea Insulei, are o mare eficiență morală — eficiența exemplului personal

Ne aflăm într-un helicotper militar și zburăm pe conturul insulei mari a Brăilei. Metru cu metru digul de apărare e cercetat de oamenii de încredere, tovarășul Mihai Gere, secretar al C.C. al P.C.R. care de o săptămână și mai bine se află în județ, tovarășul Nicolae Mihai, prim secretar al Județului de Partid Brăila, și câțiva specialiști. Zgomotul infernal al motorului face din discuția care urmează un șir de strigăte care trădează — altfel decât ar face-o în condiții de liniște — starea de tensiune ce însoțește momentele de culme ale apărării insulei Brăilei.

Ce s-ar pierde, tovarășe Nicolae Mihai, dacă ar fi inundată insula?
— S-ar pierde cinci sute de milioane lei producție agricolă. S-ar distruge lucrări de amenajare de circa un miliard de lei.

Ce ar urma?
— Timp de trei ani de zile, insula nu ar putea fi pusă în posibilitatea de a produce. Pentru că un an ar dura scoaterea apei, un an ar dura refacerea rețelei de canale și abia în al treilea an am putea spera că pământul ar putea fi folosit din nou.

Helicopterul înaintea mai departe și ajungem în localitatea Mărașu. Aici, în puține cuvinte, se dau celor de pe insulă câteva indicații, se fac câteva observații cu privire la ritmul în care se muncește:

— Să se facă brigăzi mici în care fiecare să aibe răspunderi precise. Să se continue lucrările firește ale cimpului. Să nu stea nimeni. Inclusiv activiștii de partid și activiștii Consiliului Popular, chiar în primul rând ei. Să nu stea nimeni. Vedeeți că sacii cu pământ de rezervă sint cam departe de dig. Dacă vine o ploaie, n-o să puteți să-i duceți la vreme la consolidări.

Ne-ar mai trebui niște vase-dormitor.

— Cite?

Vreo cinci.

Bine. O să vină pînă disează.

Plecăm mai departe, după ce aflăm că în ultimele două zile și două nopți, datorită timpului senin, digul a fost consolidat cum trebuie.

Cum au răspuns oamenii, tovarășe Nicolae Mihai, chemării dumneavoastră?

— Într-un mod unanim, activiștii de partid și de stat, ai organelor economice și cetățeni, au răspuns imediat la chemarea Partidului.

Aceste lucruri le puteam ghîndi și noi, fără să fim aici. Poate ne spuneți un lucru concret.

— După vîntul de duminică, după ploaia mare, direct de la masină, direct de pe cîmp, din fabrici și de pe ogoare, 2.400 de oameni au traversat Dunărea și s-au dus spre insulă, unii fără a-și anunța familiile, înțelegînd că această chemare a noastră este chemarea celor aproape optzeci de mii de hectare de pământ rodnice ale insulei mari.

Am observat că în indicațiile pe care le dați se află una privitoare la activitatea concretă a activiștilor.

— În insulă lucrează jumătate din Biroul Comitetului Județean de Partid, numeroși activiști ai Comitetului Executiv și ai U.T.C., precum și un număr mare de specialiști care dau asistență tehnică. Nu mai vorbesc de mașini și de utilaje. Obiectivele lor principale sint suprînălțarea digului, consolidarea și refacerea malurilor mușcate de valuri.

Care este eficiența practică a indicațiilor pe care le dați privind treaba activiștilor?

— Nimeni nu trebuie să stea o mîinile în buzunar. Nimeni nu are dreptul să-și închipuie că, mișcîndu-se de colo-colo, spunînd o frază în dreapta și alta în stînga, rezolvă ceva. Angajarea efectivă a activiștilor în procesul de apărare a insulei mari, are însă și o mare eficiență morală — eficiența exemplului personal.

Care este exemplul personal al primului secretar?

— Am stat trei zile și trei nopți în insulă, fără schimburi, muncînd și dormînd laolaltă cu toți. Cînd s-a dat alarma, am fost imediat acolo. Am pornit la această acțiune de la principiul că de o mare importanță este organizarea și puterea exemplului personal.

De ce ați constituit brigăzi mici?

— Pentru ca fiecare să aibe o răspundere concretă, directă.

Ce ați dorit să înțelegă cititorii din starea generală a oamenilor de pe insula mare a Brăilei?

— Eu aș vrea să subliniez rolul imens al oamenilor, abnegația maselor. Sint zile de eroism acestea, zilele somnului în șlep și în căldirea școlii, zilele cînd, după ore și ore de muncă, nu te așteaptă decît alte ore și ore de muncă.

Ideea cea mai simplă, care-mi vine în minte, este că plecarea atîtor oameni din uzine și de pe ogoare ar putea determina scăderea producției acolo.

— Este bine că vî vine această idee, pentru că eu sî pot s-o clarific. Trebuie să știți că oamenii rîmași la locurile de muncă au hotărît ca producția să nu sufere. Ei sint

cei care vor face ca producția să rămîna aceeași. S-au angajat, de altfel, cu toții că vor da optzeci de milioane în plus față de vechile angajamente. Pe această linie continuă munca la cîmp în insulă, pentru că apărarea insulei nu e un scop în sine, pentru că noi apărăm acest pămînt foarte rodnice, gîndindu-ne că el trebuie să producă porumb, grîu și floarea soarelui.

Coborîm la Salcia, unde întîlnirea e și mai scurtă. Organizarea pare a fi bună, oamenii sint liniștiți. Ne ridicăm din nou și urmărîm conturul în continuare.

— N-au fost și oameni care au cerut evacuarea în momentele culminante a locuitorilor insulei?

— Cum să nu?! Au fost sceptici care spuneau că e nevoie de evacuare. Printre sceptici erau și unii oameni din insulă. Dar, cunoscînd bine situația, Comandamentul nu a permis evacuarea. De altfel, lucrul de care se temeau cei care cereau evacuarea, adică inundația, ar fi venit în mod sigur dacă evacuarea ar fi avut loc.

Nu e riscontă rîmînerea oamenilor pe insulă?

— Pentru orice eventualitate, salvarea e pregătută în detaliu. În dreptul localităților se află șleperi și vapoare, vase dormitoare și remorci de evacuare.

Rolul acestor vase este numai cel de evacuare?

— Nu. E un rol mult mai complex. La alarma din momentele dramatice, acolo unde digul slăbise, 20 de șleperi, de ceamuri și de vase-dormitor au barat calea apelor și au permis reconstruirea digului.

Cînd va avea loc bătălia decisivă?

— După prognoză, ea va avea loc la 9-10 iunie, dar la Brăila vrem de acum ceva mai înaltă cotă atînsă vreedată de apă.

Ajungem cu helicotperul deusupra satelor Vădeni și Baldoinești. O adîncă emoție nă cuprinde cînd vîd aceste case fără trup.

acoste numai acoperisuri, aceste șosele numai formă și acești copaci deveniți nu altceva decît un fel de mîtase a broștei mai compactă.

Nu ați avut deci numai problema insulei mari?

— Firește că nu. Am avut de luptat cu furia rîului Buzău și am învins-o. În schimb Siretul ne-a învins, și iată cum 16 mii de hectare sint inundate, dar nu e loc de lamentări, pentru că în fața noastră se află bătălia cu Dunărea, cea mai importantă dintre toate.

Și după toate, ce va urma?

— Urmează munca de refacere și poate recitirea hărții întregului județ, măsuri radicale acolo unde se simte nevoia și reorganizarea vieții acolo unde poate fi reorganizată.

O imenă tulburare de ape bîlteste sub noi și bătălia cu Dunărea se simte în aer.

Acum iubesc și mai mult această insulă pentru că o și apăr

De cînd sînteți aici, tovarășe Petre Săbule?

— De două luni și jumătate.

Și cînd veți pleca?
— După terminarea pericolului.
Adică?
— Așteptăm ca după culminația apei să scadă cu cel puțin un metru.
Cînd se va întîmpla asta?
— Cred că prin 20-30 iunie.
Care a fost cea mai grea zi?
— Duminică 26 mai. Dar — un moment!

Am pierdut noțiunea timpului. Sîmbătă noaptea, spre duminică și duminică 25 mai, nu 26.

Ce s-a întîmplat?
— A fost o furtună foarte puternică dinspre nord vest, care a afectat cu bătăi puternice patru puncte din bratul Vîlcii și în mod deosebit zona Mărașului.

Ce-ați făcut?
— Care e funcția dv. exactă?

— Director general în Ministerul Agriculturii și Silviculturii.

Ce veți salva de fapt, salvînd Insula?

— Unul din cele mai bune pămînturi rodnice din România.

Cum muncesc studenții?

— Dar de ce vî interesează?

Sintem o revistă care se ocupă și de tineri.

— Mă rog. Studenții muncesc foarte bine. Toată lumea muncеște foarte bine aici. În ziua de 25 mai au fost aduși în insulă, la inițiativa județului de partid, 2.400 de oameni din gîrzile patriotice și studenții de la Petrol și Gaze și de la I.C.P.

Știu ei ce să facă?

— Știu. Trebuie să cunoașteți că studenții muncesc efectiv. Noi am fost și puțin uluiți cînd studenții — ca să arate ce muncesc — au cerut să li se delimitze sectoarele de lucru, și să le aibă în grijă ei, în exclusivitate, încercîndu-i pe dîg și puindu-i la consolidări.

Care este starea morală pe Insulă?

— În aceste momente grele, s-a arătat în întreaga lui lumină spiritul de abnegație al oamenilor și curajul lor mai mare ca toate. Solidaritatea din ziua de 25 mai a arătat că există un potențial uriaș de energie și de acțiune.

Dar starea morală propriu-zisă?

— Extrem de sănătoasă mai ales acum, cînd consolidarea nu e vorba goală.

Care este semnificația spirituală a unei asemenea împrejurări?

— O astfel de împrejurare educă definitiv conștiințele, și îndeosebi conștiințele tinere.

Și dacă nu veți putea salva Insula?

— Va fi o mare nenorocire. Eu cred că toți vom salva insula.

Pe ce vî bazați?

— Pe forța noastră, pe dotarea tehnică și pe starea morală a oamenilor. Să sperăm că vom avea suficient singe rece și calm pentru a acționa la timp.

V-ați legat sufletește de Insulă?

— Da, și nu de azi de ieri, ci din 1964, cînd am participat la construirea digului, cu unitatea de îmbrînălțări funciare din Constanța pe care o conduceam. Iar pe parcurs am

participat și la desecare. Cel mai mult însă m-a legat de Insulă această ultimă împrejurare. Acum iubesc și mai mult această insulă pentru că o și apăr.

Îmi venea să mă-ntind pe jos și să nu mă mai ridic 240 de ani și jumătate

De cînd ești aici?

— De șase zile.

Care a fost cea mai grea dintre ele?

— A treia.

De ce?

— Păi, în prima eram entuziasat, în a doua obosit și abia în a treia m-a apucat deznădejdea. Aveam și febră musculară și mă și plicteam.

Îmi venea să mă-ntind jos și să nu mă mai ridic două sute patruzeci de ani și jumătate.

— Și?

— Și după ce am dormit, am avut iar chef de viață.

Ce ne-ai fi zis dacă picam în a treia zi?

— V-aș fi zis „du-te domne în treburile dumitale!”, sau și mai rău.

De unde vîi?

— De la București?

Student?

— Da, student.

Unde?

— La petrol și gaze.

Numele?

— Radu. Dar de ce să vî spun numele?

Ca să-ți stim și să-ți dăm tiparul.

— Ei, nu, lăsați. Nu vî deranjați. Să scrieți, doar atît: că pe insula mare a Brăilei, aici, cu spaima că pot să vină apele și cu spaima c-o să bată vîntul, noi, studenții vrem să arătăm că o ceva de capul nostru.

Cui?

— Cui vrea să știe. Întîi le-am arătat sefiilor insulei care nu se uitau la noi prea cu încredere. Ca și cînd ziceau în gînd sau între ei „au venit și filifizonii ăștia”. Aflați că după două zile n-am avut treabă cu ei. Stimă-n sus și stimă-n jos.

Jos pîlăria. Muncesc excepțional. Toți muncim de ne ies ochii. Dar la gîndeste-te și mata ce-o să ne lăudăm noi, mai ales studenții, că am salvat Insula. Ascultă, domnule, îți dau cuvîntul meu de onoare că e o chestie colosală. Aici nu mai merge cu vorbe, cu tromboane. Scapă insula — e bine. Nu scapă — e rău.

Si scapă?

— Scapă.

Cit mai stai dumneata aici?

— Cit o fi nevoie.

Atîta ești de romantic?

— Nu, nu sint romantic. Dar noi, cei tineri, atîta bătălie concretă avem deocamdată: cu apele. Dă-mi voie, domnule, să-mi dau bătălia unde vreau... Și eu vreau aici pe insulă.

Radu și mai cum?

— Nu contează.

Totuși!

— Zău că nu ține. Nu spun. Noi sintem toți unul ca altul și eu nu țî-am spus decît ce gîndesc și ceilalți. A, dacă vî spuneam părerea mea

personală, la nuanță, era altceva. Aveam și dreptul asupra ei și trebuia să vî spun și cum mă cheamă. Ce știm toți e că tovarășul Crașescu a zis să nu intre fir de apă în insula Brăilei.

Și n-o să intre.

Salvarea insulei. Salvarea bunurilor. Slujirea poporului

Numele dumneavoastră?

— Constantin Berceanu, general maior.

Vă aflați în misiune?

— Da. Conduc detașamentul de militari din Insula mare a Brăilei.

Cîtă militari?

— 1934.

Cum se integrează ei acestei munci?

— Ei sint împărțiți pe 17 zone, în jurul digului, mai cu seamă la sudul insulei, de unde vine apa, și unde și digul e mai slab.

Ce fel de misiune e aceasta?

— E o misiune militară.

Ce șanse sint pentru salvarea insulei?

— Așa cum lucrăm acum, eu cred că se va ajunge la cota de siguranță, cu care vom preveni inundarea. Specialiștii apreciază că, față de prevederile de creștere, e suficient.

Cum arată practic misiunea dumneavoastră?

— I militar la 500 m, plus paza civilă — iată formula. S-au sesizat toate infiltrările. N-am avut infiltrare care să se dezvolte. Trei sute de militari supraveghează permanent digul, noapte de noapte.

Cit de disciplinați sint civilii priviți de un militar?

— Sint comune care au ieșit masiv la treabă. Principala este că atît militarii cît și civilii s-au angajat egal. Mă uitam la Blasova, la Rata și la Mărașu, ce muncă și ce încordare, cum lucrau oamenii împreună! Am văzut grupuri de civili, lucrînd singuri, cu tehnicianul lor, disciplinați și calm. De altfel, în paza de noapte sint și civili.

Astănoapte la 3 și 10 un militar și un civil, cu lanterne controlau digul.

În ziua de 27 și în noaptea de 27-28, militarii și civili au continuat lucrul 18-21 ore. Ieri a fost o zi-cheie. Ni se semnalase ploaie și trebuia să ne găscăscă pregătiți.

Cum vedeți problema participării?

— Problema participării e o sarcină a partidului, o sarcină dificilă și care ne angajează deplin. La toamnă, însă, vî spun că venim să culegem porumbul pe care l-am apărât.

Vorbiți-ne de colaborarea dintre militari și civili?

— A fost perfectă colaborarea dintre tehnician și militar. Un exemplu, maiorul Verman și un inginer, (cum îl cheamă? nu știu), lucrează tot timpul împreună, se completează, cunoscînd situația fiecare în felul său.

Care e sensul acestei vaste activități?

— Salvarea insulei. Salvarea bunurilor, slujirea poporului.

Și mai îmi pare rău de cărțile și de certificatul meu de naștere

Cum te cheamă?

— Traian Cheorghie, am 12 ani și sint din Zagna-Vădeni. Eram în clasa patra.

Undă-te duci tu singur, cu acest vaporas?

— La Galați, la o soră a mea care lucrează, mi-s-pare, la panificație.

Unde-ai stat pînă acum?

— Aici, la Brăila, cu mama și cu tata, cîteva zile.

Unde aveai voi casa?

— În Vădeni.

Și ce s-a întîmplat?

— Era noaptea. Cînd, sud ceva vijelios vijii-vijii. M-am sculat. M-a lovit ușa. Uite chiar aicea.

Îmi arată tîmpla dreaptă.

— Voiam să mă duc pe la vite, să vîd ce fac, că eu în fiecare seară mă duc.

Era nouă casa?

— Da, nouă, făcută din chirpici. Aveam cinci camere plus bucătărie. Iar copiii sintem doi. Tata și mama dormeau. L-am sculat. El au zis ce este? Și eu le-am spus că vine apa.

De unde știa că vine apa?

— Am auzit lumea cerînd ajutor.

Cum striga lumea?

— Ajutooor. Alții cu „oor”. Alții ziceau „luu-ă-mă și pe mine”.

Și ce a mai fost?

— Am ieșit afară, am văzut apa și am strigat: Ajutor, veniți și luați-mă să nu mă-nec. Mi-era și-o frică!!! După asta, stăteam pe prag, apa venea în sus pe picioare, și cînd mi-a ajuns la plept era să leșin. Atunci m-a prins cineva și m-a dus într-o barcă.

Cine te-a prins?

— Un militar. Nu-l mai țîn minte cum era la față. Cînd oi fi mare o să-l caut eu. Dar

Adrian PĂUNESCU

(Continuare în pag. 5)

„Le toamnă venim să culegem porumbul pe care l-am apărât”.

Luceafărul

Revistă editată de
UNIUNEA SCRITORILOR
din REPUBLICA SOCIALISTĂ
ROMÂNIA

Redactor șef: Ștefan Bănuțescu
Redactori șefi adjuncți:
Cezar Baltag, Fănuș Neagu,
Adrian Păunescu
Secretar general de redacție:
Constantin Toiu

L

REDACȚIA:

București, Bd. Ana Ipătescu 16
Telefon: 11 51 54; 12 16 10

ADMINISTRAȚIA:

Șoseaua Kiseleff 40, tel. 18.33.99

ABONAMENTELE:

3 luni — 13 lei; 6 luni — 26 lei; 1 an — 52 lei

Tiparul executat la

COMBINATUL POLIGRAFIC „CASA SCINTEII”

Prezentarea grafică: Mircea Popescu

Paginător: Nicolae Ion.